

The Project Gutenberg eBook of Kaksi nuorta veronalaista, by William Shakespeare

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kaksi nuorta veronalaista

Author: William Shakespeare
Translator: Paavo Emil Cajander

Release date: February 8, 2014 [EBook #44839]

Language: Finnish

Credits: Produced by Tapio Riikonen

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KAKSI NUORTA VERONALAISTA ***

KAKSI NUORTA VERONALAISTA

Kirj.

William Shakespeare

Paavo Cajanderin suomennos
ilmestyi v. 1910.

Näytelmän henkilöt:

Milanon herttua, Silvian isä.
VALENTIN, | kaksi veronalaista aatelismiestä.
PROTEUS, |
ANTONIO, Proteuksen isä.
THURIO, Valentinin kilpakosija.
EGLAMOUR.
VILKAS, Valentinin palvelija.
KEIHÄS, Proteuksen palvelija.
PANTHINO, Antonion palvelija.
Isäntä, jonka talossa Julia asuu.
Rosvoja.
JULIA, nuori veronalainen neiti.
SILVIA, herttuan tytär.
LUCETTA, Julian kamarineitsyt.
Palvelijoita. Soittoniekkaja.

Tapahtumapaikkana osaksi Verona, osaksi Milano ja Mantuan seudut.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Tori Veronassa.
(Valentin ja Proteus tulevat.)

VALENTIN.
Mua älä houkuttele, rakas Proteus;
Ei kotikasvatilla äly kasva.
Jos nuoruuttas ei lempi kahlehtisi

Ihailun kullan sulokatseisiin,
Niin pikemmin sua minä vietteleisin
Mukaani mailman ihmett' ihaamaan,
Sen sijaan että kotosalla nuhjaat,
Kuluttaan nuoruuttasi tyhjäntoimiin.
Kun lemmit, lemmi; hauskaa toivon sulle;
Jos itse rakastun, niin samaa mulle.

PROTEUS.
Menetkö? Rakas Valentin, voi hyvin!
Ja muista Proteusta, kun matkallasi
Näet monta ihmeellistä nähtävää;
Ja mua toivo onnes osakkaaksi,
Kun onni sulla on; ja vaarassa,
Jos vaara sua kohtais, murhees, huoles
Mun pyhään rukousteni turviin heitä:
Sun edestäsi tahdon rukoilla.

VALENTIN.
Rukouskirjanas on lemmen kirja.

PROTEUS.
Niin, tietystikin kirja, jota lemmin.

VALENTIN.
Tuo syvän lemmen laaka tarina:
Kuink' yli Hellesponton ui Leander.^[1]

PROTEUS.
Syvemmän lemmen syvä tarina:
Hän uppos lempeen uumiansa myöten.

VALENTIN.
Mut sinä siinä istut kaulaa myöten,
Ja kuitenkin et Hellespontoss' uinut.

PROTEUS.
Kuin? Kaulaako? Mult' älä kaulaa vie.

VALENTIN.
Ei, tuo ei sulta kaulaa kysy.

PROTEUS.
Mikä?

VALENTIN.
Tuo lempi, missä oihkall' ostat pilkan,
Huokauksin' ylvän katseen, hetken ilon
Viikkoisten pitkään öiden valvonnalla;
Jos voitat ehkä, häviöks' on voitto,
Jos häviät, saat voitoksesi tuskan.
Kuink' onkaan, älyll' ostat hupsuutta,
Tai hupsuus perin voittanut on älyn.

PROTEUS.
Kaikesta päättäen, siis olen hupsu.

VALENTIN.
Kaikesta päättäen, se kohta nähdään.

PROTEUS.
Häväiset lemmen; min' en ole lempi.

VALENTIN.
Se valtiaas on, se sua vallitsee;
Ja joka näin on hupsun ikeen alla,
Ei viisaan kirjoiss' ole ikänä.

PROTEUS.
Mut kirjoiss' on, ett' ihanimmat ummut
Syö ahnas toukka; samoin ahnas lempi
Kuluttain kalvaa hienoint' älyä.

VALENTIN.
Myös kirjoiss' on, ett' aikaisimmat ummut

Syö toukka ennen niiden kukintaa;
Ja samoin lempi nuoren hienon älyn
Hupsuksi muuttaa; umpuunsa se kuihtuu,
Menettäin kukkeimmillaan vehreytensä
Ja kaikki vastaisuuden kauniit toiveet.
Mut miksi tuhlaan sinuun neuvoja,
Jok' olet lemmenhalun pauloiss' ihan?
Hyvästi vielä kerran! Rannall' isä
Jo odottaa, mua laivaan saattaakseen.

PROTEUS.
Ma sinne sua seuraan, Valentin.

VALENTIN.
Älä, hyvä Proteus; tässä erotkaamme.
Milanoon mulle kirjeess' ilmoita,
Mitenkä lempes käy ja mitä muuten
Täältä ystäväsi poikess' ollen kuuluu.
Minäkin sulle samoin kirjoitan.

PROTEUS.
Sua Milanossa onni seuratkoon!

VALENTIN.
Sua samoin kotona! Jää hyvästi!

(Menee.)

PROTEUS.
Hän mainett' etsii, minä lempeä.
Hän heittää ystävät, sit' enemmän
Heit' ansaitakseen, minä lemmen tähden
Kaikk', itseni ja ystävätkin heitän.
Sa, Julia, sa muuttanut mun olet;
Opinnot laiminlyön ja aikaa tuhlaan,
Älyni turtuu, maailma on musta,
Pää heikko, sydän sairas sureilusta.

(Vilkas tulee.)

VILKAS.
Herra Proteus, päivää! Miss' on herrani?

PROTEUS.
Juur' läksi laivaan, mennäkseen Milanoon.

VILKAS.
Vetoa lyön, ett' on jo lähtenyt,
Ja kadonnut siis lammas olen minä.

PROTEUS.
Niin, usein lammas-raukka harhaan käy,
Kun paimenta ei saapuvilla näy.

VILKAS.
Minäkö lammas, herraniko paimen, niinkö vakaan?

PROTEUS.
Niin vakaan.

VILKAS. Mun sarveni siis hällä on, jos valvon taikka makaan.

PROTEUS. Typerä vastaus, niinkuin lampaan päästä.

VILKAS. Siis uusi todistus, ett' olen lammas.

PROTEUS. Niin oletkin, ja herrasi on paimen.

VILKAS. Eipäs; sen voin kumota yhdellä päätelmällä.

PROTEUS. Se ottaa kovalle; mutta minä voin sen toisella todistaa.

VILKAS. Paimen etsii lammasta, eikä lammas paimenta; mutta minä etsin herraani, eikä herrani minua; siis minä en ole lammas.

PROTEUS. Lammas seuraa paimenta saadakseen ruokaa, mutta paimen ei seuraa lammasta ruoan tähden; sinä seuraat herraasi palkan vuoksi, mutta herrasi ei seuraa sinua palkan tähden; siis, sinä olet lammas.

VILKAS. Mokoma todistus lisää, niin täytyy minun huutaa: "pää".

PROTEUS. Mutta kuuleppas: veitkö kirjeeni Julialle?

VILKAS. Vein, herra: minä, kadonnut lammas, annoin kirjeenne hänelle, kasonneelle lampaalle; ja hän, kasonnut lammas, ei antanut minulle, kadonneelle lampaalle, mittyisen mitään vaivastani.

PROTEUS. Täällä on liian pienet laidunmaat niin suurelle lammasmaumalle.

VILKAS. Jos maa on liian täysi, niin olisi teidän paras pistää hänet.

PROTEUS. Siinä sinä erehdyt; paras olisi kolikoida sinut.

VILKAS. Ei, herra; vähemmästäkin kuin kolikosta olisin vienyt kirjeenne perille.

PROTEUS. Käsität väärin; sanoin: kolikoida, tarkoitin: rusikoida.

VILKAS.

Vai kolikosta rusikka! En suostu tähän.

Se lemменkirjeen viennistä on liian vähän.

PROTEUS. Mitä sanoi hän?

(Vilkas nyökäyttää päätään.)

Nyökäyttikö päätä?

VILKAS. Se lammas.

PROTEUS. Mitä sanot, sinä lampaanpää?

VILKAS. Käsitätte väärin; minä sanoin, että hän nyökäytti päätään; ja te kysyitte, nyökäyttikö päätään, ja minä sanoin: se lammas.

PROTEUS. Ja kun pää ja lammas pannaan yhteen, niin tulee siitä lampaanpää.

VILKAS. No, kun olette nähnyt vaivaa panna ne yhteen, niin pitäkää ne vaivastanne.

PROTEUS. Ei, sinä sen saat pitää kirjeen viennistä.

VILKAS. Huomaan että kaikki se köyhän pää saa kantaa.

PROTEUS. Mitä kantaa?

VILKAS. Niin, nähkääs: ensin kannan kirjeenne reilusti perille; ja sitten en saa vaivastani muuta kuin lampaanpään.

PROTEUS. Sinä olet sukkela mies, lempo soikoon!

VILKAS. Enkä kuitenkaan saa kiinni teidän hitaasta kukkarostanne.

PROTEUS. Kas niin, avaa suusi ja kerro asia: mitä sanoi hän?

VILKAS. Avatkaa tekin kukkaronne, niin että rahat ja asia tulevat yhtäikää esille.

PROTEUS. No, tuossa on vaivastasi. Mitä hän sanoi?

VILKAS. Toden totta, herra, luulen ett'ette hevillä häntä saa.

PROTEUS. Kuinka niin? Saitko hänestä sen verran irti?

VILKAS. En saanut hänestä irti en mitään, en edes kolikkoakaan kirjeen kantamisesta. Ja kun hän oli niin tyly minulle, kun minä vein hänelle sydämmenne, niin pelkään että hän on yhtä tyly teille, kun itse tarjoatte hänelle sydämmenne. Älkää antako hänelle muuta lahjaksi kuin kiviä, sillä hän on kova kuin teräs.

PROTEUS. Mitä? Eikö hän mitään sanonut?

VILKAS. Ei senkään vertaa kuin että — "tuossa sinulle vaivastasi". Kiitän teidän äyriyttänne, kun annoitte mulle muutaman äyriin; palkaksi siitä saatte tästälähin itse viedä kirjeenne. Ja tällä, herra, suosittelen teitä herralleni.

PROTEUS.

Mene, mene, laiva haaksirikost' estä;^[2]

Ei huku se, jos sinä laivall' olet:

Sun kuolemasi kuivalla on maalla. —

Paremmen laitain sanansaattajan;

Mun kirjeitäni, varon, Julia hylkii,

Kun niitä moinen ryötys kuljettaa.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Sama seutu. Julian puisto.

(Julia ja Lucetta tulevat.)

JULIA.

No, sano nyt, Lucetta, meidän kesken:

Pitääkö minun noutaa lemмен ääntä?

LUCETTA.

Se tietty on, mut umpipäin ei noutaa.

JULIA.
Tuost' ylkämiesten suloparvesta,
Jotk' ympäröivät mua päiväkausin,
Ken sinun mielestäs on mieluisin?

LUCETTA.
Ne nimitelkää, niin ma parhaan mukaan
Typerän arveluni niistä lausun.

JULIA.
Miten miellyttää sua kaunis Eglamour?

LUCETTA.
Mies kohtelias, hieno, sulokieli,
Mut mokomaa ei minun tekis mieli.

JULIA.
No, rikas Mercatio käykö päin?

LUCETTA.
On varat oivat, itse niin ja näin..

JULIA.
Kuink' arvostelet sievää Proteusta?

LUCETTA.
Taivasten taatto! Mitä hassutusta!

JULIA.
No, miksi noin se nimi sua hurmaa?

LUCETTA.
Anteeksi, neiti! Häpeä mun surmaa,
Noin herttaista jos herrahempukkaa
Mun, halvan raukan, tulee arvostaa.

JULIA.
No, miks et häntä niinkuin muitakin?

LUCETTA.
Hyvistä kaikist' on hän parahin.

JULIA.
Ja perustelusi?

LUCETTA.
Tuo tavallinen naisten perustelu:
Niin minust' on, siks että minust' on niin.

JULIA.
Siis lempenikö häneen tuhlaisin?

LUCETTA.
Se turhaan tuhlattua ei lie siltä.

JULIA.
Hän kaikkein vähin mua imartaa.

LUCETTA.
Mut kaikkein enin hän teit' armastaa.

JULIA.
Se vait ei ole, jonka sydän palaa.

LUCETTA.
Se tulta kumminkin, mi kytee salaa.

JULIA.
Ei lemmi se, jok' ei tuo ilmi mieltään.

LUCETTA.
Vähimmin se, jok' aina pieksee kieltään.

JULIA.

Oi, jospa mielensä ma tietäisin!

LUCETTA.
Lukekaa, neiti, tämä.

(Antaa kirjeen.)

JULIA.
"Julialle"
Keneltä, sano.

LUCETTA.
Sisällys sen sanoo.

JULIA.
Ken antoi tämän?

LUCETTA.
Valentinin poika,
Jonk' oli varmaan Proteus lähettänyt.
Hän ois sen teille tuonut, mutta minä vein
Sen häneltä; oi, anteeks, että niin ma tein.

JULIA.
Haa! Kautta kunniani, paritusta!
Vai rivoja sa kätket kirjeitä,
Vehkeillen salaa nuoruuttani vastaan!
Niin, totta tosiaankin, kaunis toimi,
Ja toimi sulle ihan omansa!
Tuoss', ota kirje, takaisin se laita,
Tai iäks pysy poissa silmistäni.

LUCETTA.
Vihaako lemmenairut palkaks saa?

JULIA.
Menetkö?

LUCETTA.
Miettikähän asiaa.

(Menee.)

JULIA.
Hm! Kirjett' etten sentään silmäillyt!
Hävettä huutaa häntä takaisin
Ja pyytää sitä, josta häntä sätin.
Oi, houkkaa! Tietää että olen nainen,
Ja kirjettä ei kiusaa lukemaan!
Hävystä nainen sanoo "ei", mut toivoo
Ett' arvais kysyjä sen myönnöksi.
Hyi, kuink' on oikukas tuo hupsu lempi!
Kuin kätty laps se imettäjää kynsii
Ja nöyräst' oiti vitsaa suutelee.
Kuink' ajoin tylysti Lucettan pois,
Vaikk' oisin kyllä suonut hänen jäävän!
Kuink' ilkeästi otsaa rypistin,
Vaikk' ilo veti sydämmeni hymyyn!
Nyt kostoks saan Lucettan palauttaa
Ja pyytää hänelt' anteeks tyhmyyttäni. —
Lucetta, hoi!

(Lucetta palaa.)

LUCETTA.
Mit', armo, suvaitsette?

JULIA.
Jo puolisenko aika?

LUCETTA.
Jospa oisi,
Niin syötiin suuta käyttää saisitte,
Eik' aina palkollisen sättimiseen.

JULIA.
Mit' otit maasta joutuin noin?

LUCETTA.
En mitään.

JULIA.
Mut kumarruithan.

LUCETTA.
Otin paperin,
Min pudotin.

JULIA.
Siis paperi ei mitään?

LUCETTA.
Ei mitään minuun koskevaa.

JULIA.
Siis siihen
Se jätä niille, joihin totta koskee.

LUCETTA.
Se totta koskee niihin, joita koskee,
Jos sit' ei väärin selitellä vain.

JULIA.
Varmaankin jokin runo kullaltasi?

LUCETTA.
Jot' aikoisin ma laulaa nuotin mukaan.
Sanokaa nuotti, teill' on siihen taito.

JULIA.
Mokomaan turhaan taitoa ei tarvis:
No, laula "kevykäisen lemmen" nuottiin.

LUCETTA.
Niin kevykäiseen nuottiin liian raskas.

JULIA.
Raskasko? Baasi painonako?

LUCETTA.
Niin,
Se sointuisi, jos te sen laulaisitte.

JULIA.
Tee itse se.

LUCETTA.
Käy liian korkealle.

JULIA.
Näytäppä runos. — Mitä, vauvaseni?

LUCETTA.
Pitäkää tuota ääntä loppuun asti,
Vaikk' ei se ääni mulle mieluinen.

JULIA.
Vai ei.

LUCETTA.
Ei, neiti, se on liian kirpas.

JULIA.
Sun liian näsäkäs.

LUCETTA.
Nyt meni honkaan.
Tuo kova kimakkuus se pilaa soinnun;
Ois laulun täytteeks väliääni tarpeen.

JULIA.
Sen jylhä baasisi on hämmentänyt.

LUCETTA.
Vain Proteuksen tähden paasasin.

JULIA.
En vasta siedä moista lörpötystä.
Tuoss' ihan sotkunaan on vakuutteita!
(Repii kirjeen palasiksi.)
Pois täältä! Anna palasien olla,
En kärsi että niitä hypistelet.

LUCETTA.
Tylyksi teeskelee, mut muut' ei toivo
Kuin toista kirjett', yhtä suututtavaa.

(Menee.)

JULIA.
Ah! Noin mua suututtiko ensimmäinen?
Katalat kädet, rikki revitte
Noin hellät sanat! Häijyt ampiaiset,
Imette impihunajan, ja sitten
Tapatte valmistajat, mehiläiset!
Sovinnoks suutelen nyt joka liuskaa.
Kas, tuoss' on: "Hyvä Julia". — Paha Julia!
Nyt kiittämättömyytes kostoksi
Nimesi noihin kylmiin kiviin paiskaan
Ja halveksuen poljen ivaasi.
Ja tässä: "Lemmen haavoittama Proteus".
Nimi-parka haavan saanut! Poveeni
Sun peitän, kunnes haavas tervehtyy:
Noin siihen parantavan muiskun painan!
Kas, tuossa kaksi, kolme kertaa "Proteus".
Vait, tuuli, hiljaa, ettei mitään huku,
Siks kuin saan sana sanalt' yhteen kaikki,
Pait oman nimeni; sen kantakoon
Vihuri jylhän vuoren jyrkäteeseen
Ja ärjyyn mereen syösköön! Tuossa "Proteus"
Samalla rivillä on kahdesti!
"Poloinen Proteus; hurmaantunut Proteus
Armaalle Julialle". — Pois tuon revin.
Ei, ei! Niin kauniist' on hän yhdistänyt
Sen omaan vaikeroivaan nimeensä.
Ne käärin toisiansa vastaan, noin!
Halailkaa, suudelkaa ja torailkaa
Nyt keskenänne miten haluttaa!

(Lucetta palaa.)

LUCETTA.
Neiti,
Isänne vartoo, puolinen on valmis.

JULIA.
No hyvä, menkäämme.

LUCETTA.
Nuo sirut jääkö tuohon juorumaan?

JULIA.
Jos näet hyväksi, niin ota pois ne.

LUCETTA.
Pahaksi pantiin, kun ne siihen jätin;
Mut tuoss' ei saa ne olla: vilustuvat.

JULIA.
On, näen mä, sulla harras halu niihin.

LUCETTA.
Niin, nähkääs, neiti, mitä näettekään;
Näen minäkin, vaikk' ette sitä luule.

JULIA.
No tule, tule. Suvaitsetko tulla?

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Sama seutu. Huone Antonion talossa.
(Antonio ja Panthino tulevat.)

ANTONIO.
Mik' oli vakaa keskustelu sulla
Ja veljelläni ristikäytävässä?

PANTHINO.
Se Proteusta koski, poikaanne.

ANTONIO.
Kuin niin?

PANTHINO.
Hän oudoksui, ett' täällä poika
Kodissa nuoruutensa kuluttaa,
Kun monet halvemman arvoiset
Maailmaan laittaa poikans' edistymään:
Ken sotaan koittelemaan onneaan,
Ken meren selkään löytöretkille,
Ken opin teille yliopistoihin.
Johonkin näistä toimist', ellei kaikkiin,
Hän Proteuksen luuli sopivaksi,
Ja käski minun teille tyrkyttää,
Ett' ei sais virua hän kodiss' enää;
Hän vanhana saa siitä häpeää,
Jos nuorna maailmaa ei ole nähnyt.

ANTONIO.
Ei mulle tarvis sitä tyrkyttää,
Jot' olen miettinyt jo kuukausmäärän.
Tuot' ajan hukkaa olen aatellut
Ja ettei tule hänest' oikein miestä,
Jos mailma hänt' ei opeta ja neuvo.
Kokemust' ahkeruuden' yksin saadaan,
Ja ajan varrella se täysin kypsyy.
Siis sano, mihin paras hänet laittaa?

PANTHINO.
Ei liene tietymätönt' armollenne,
Ett' ystävänsä nuori Valentin,
Hoviss' on keisarilla palvelussa.

ANTONIO.
Sen kyllä tiedän.

PANTHINO.
Minun mielestäni
Ois paras hänet sinne lähettää.
Siell' oppii keihäiset ja turnaukset,
Saa suurta seuraa, kuulee hienoutta
Ja kaikkeen jaloon taitoon harjaantuu,
Mik' ikäns' on ja säätyns' arvoista.

ANTONIO.
Se neuvo miellyttää; on tuuma hyvä;
Ja näyttääkseni, miten siihen miellyn,
Sen tuuman heti panen täytäntöön.
Teen kiireimmiten kaikki valmistukset
Ja laitan hänet hoviin keisarin.

PANTHINO.
Jo huomenna, jos sopii: Don Alfonso
Ja muita arvon-ylimyksiä
Menoss' on keisaria tervehtimään
Ja hälle palvelustaan tarjoamaan.

ANTONIO.
On seura hyvä; Proteus menköön mukaan.
Paraksi tulee, — saa sen heti tietää.

(Proteus tulee.)

PROTEUS.
Suloinen kirje! Sulo lemмен-elo!
Tuoss' armaan käsi, airut sydämmen,
Ja tuossa lemмен vala, kunnian takuu!
Oi, lempeemme ett' isät suostuisivat,
Luvallaan vahvistaen onnemme!
Oi, taivaallinen Julia!

ANTONIO.
No vai? Mik' on tuo kirje, jota luet?

PROTEUS.
Luvalla sanoen, vain pari sanaa
Terveisiks Valentinilta; ne juuri
Sain ystävältä, joka tuli sieltä.

ANTONIO.
Tuo tänne kirje; mitä uutta siinä?

PROTEUS.
Ei mitään uutta, isä; hän vain kertoo,
Kuink' onness' elää, kuink' on rakastettu,
Kuink' yhä keisarinkin suosin voittaa;
Mua onnens' osakkaaksi toivoo vain.

ANTONIO.
Ja mitä sinä sanot siihen toivoon?

PROTEUS.
Ett' isäni ma tahtoon alistun
Enk' ystäväni toivehista riipu.

ANTONIO.
Mun tahtoni tuon toiveen kanss' on yhtä.
Äl oudoksu tät' äkki-päätöstäni;
Sen tahdon, minkä tahdon, sillä hyvä.
Päätetty on siis, että jonkun aikaa
Sa hoviss' elät Valentinin kanssa.
Mink' elatukseks suvultaan hän saa,
Sen saman määrän sinäkin saat multa.
Huomenna ole valmis lähtemään.
Ei estelyitä! Asia on selvä.

PROTEUS.
En voi niin pian tulla valmiiks, isä;
Ma pyydän parin päivän lykkäystä.

ANTONIO.
Jälestä laitan mitä tarvitset.
Äl' aikaile! Sun huomenna on matka. —
Panthino, tule mua auttamaan
Ja hänen lähtöänsä jouduttamaan.

(Antonio ja Panthino menevät.)

PROTEUS.
Pakenin tulta, etten palaisi,
Ja syöksyn mereen nyt ja siihen hukun.
En Julian kirjett' isän suonut nähdä
Pelosta, että lempeäni ehkäis;
Ja nyt on oma estelyni syynä,
Ett' ehkää lempeni hän kokonaan.
Oi, tämä lemмен kevät kerrassaan,
Kuin huhtikuinen taivas, karvaa vaihtaa:
Juur' aurinko kun paistaa parhailtaan,
Niin äkkipikaa pilvi päivän kaihtaa.

(Panthino palaa.)

PANTHINO.
Isänne kutsuu teitä, Proteus;
Hänell' on kiire, menkää pikaisesti.

PROTEUS.
No, täytyy kai; ei auta arvelus,
Vaikk' epäis sydämmeni tuhannesti.

(Menevät.)

TOINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Milano. Huone herttuan hovilinnassa.
(Valentin ja Vilkas tulevat.)

VILKAS.
Tuoss' sormikkaanne!

VALENTIN.
Se ei minun ole:
Mun kädess' on.

VILKAS.
Mut se vois olla teidän:
Tuon toisen käden.

VALENTIN.
Annahan, kun katson!
Niin, se on mun. — Oi, kaunett' ihanaa,
Mi taivaist' esinettä verhoaa!
Ah! Silvia! Silvia!

VILKAS. Neiti Silvia! Neiti Silvia!

VALENTIN. Mitä, tolvana?

VILKAS. Hän ei ole kuuluvilla, herra.

VALENTIN. Mitä? Kuka on sinua käskenyt häntä kutsumaan?

VILKAS. Itse teidän armonne, jos en ole väärin käsittänyt.

VALENTIN. Sinä olet aina liian hätikkö.

VILKAS. Ja äsken toruitte minua siitä, että olin liian hidas.

VALENTIN. Se sikseen! Sano, tunnetko neiti Silviaa?

VILKAS. Tuotako, jota teidän armonne rakastaa?

VALENTIN. Mistä sinä tiedät, että minä olen rakastunut?

VILKAS. Minulla on, nähkääs, nämä erityiset merkit: Ensiksi olette alkanut, niinkuin herra Proteus, käydä käsivarret ristissä, niinkuin mikäkin nureksija; liverrellä huviksenne lemmenlaulua niinkuin kultakerttu; kulkea ypöyksenänne niinkuin pitaalitautinen; huokaila niinkuin koulupoika, joka on hukannut aapiskirjansa; tillittää kuin nuori tyttö isoäidin hautajaisissa; paastota niinkuin olisitte nälkäparannuksella; valvoa kuin pelkäisitte rosvoja; mauruta kuin kerjäläinen pyhäinpäivänä.^[3] Ennen, kun nauroitte, vaakuitte kuin varis; kun kävelitte, liukuitte kuin jalopeura; kun paastositte, niin teitte sen heti syötyänne; kun olitte nyreissänne, niin tapahtui se rahan puutteesta; ja nyt on tyttöhetukka niin teidät muuttanut, että, kun teitä katselen, tuskin tunnen teitä herrakseni.

VALENTIN. Olenko minä tuonsuuntainen?

VILKAS. Te olette vallan suunnaton.

VALENTIN. Suunnatonko? En ikinä.

VILKAS. Suunnaton olette, se on varma, ihan suunniltanne, sen hullukin huomaa; niin suunnattomasti hullaantunut, että hullutus on mennyt vereen ja kuultaa sieltä kuin vesi virtsalasista, niin että kenenkä silmä teidät vain näkee, se tulee heti lääkäriksi ja sanoo tautinne.

VALENTIN. Mutta sano, tunnetko neiti Silviaa?

VILKAS. Häntäkö, jota niin tuijottelette ruokapöydässä?

VALENTIN. Oletko sen huomannut? Häntä niin tarkoitan.

VILKAS. En, herra, en tunne häntä.

VALENTIN. Tunnet hänet siitä että häntä tuijottelen, etkä kuitenkaan tunne häntä?

VILKAS. Eikö hän ole niinkuin hiukan jolsa?

VALENTIN. Jolsako? Ei, poikaseni, kaunis hän on, ei kaunis vain, mutta hurmaava.

VILKAS. Niin, sen minä hyvin tiedän.

VALENTIN. Minkä tiedät?

VILKAS. Että hän ei ole kaunis, vaan — teitä — hurmaava.

VALENTIN. Tarkoitan, että hänen kauneutensa on harvinainen ja hänen suloutensa hurmaavainen.

VILKAS. Niin kyllä: toinen on maalattu ja toinen on arvoton.

VALENTIN. Maalattu? Arvoton? Mitä tarkoitat?

VILKAS. Niin, nähkääs: hän maalaa itsensä niin koreaksi, ettei kukaan voi arvoa hänen kauneuttaan.

VALENTIN. Mitä minusta luulet? Enkö minäkään voi arvoa hänen kauneuttaan?

VILKAS. Ette ole nähnyt häntä siitä pitäen kuin hän rumentui.

VALENTIN. Kuinka kauan hän sitten on ollut ruma?

VILKAS. Siitä saakka kuin te häneen rakastuitte.

VALENTIN. Olen rakastanut häntä siitä saakka kuin hänet ensi kerran näin, ja yhä näen hänet kauniiksi.

VILKAS. Jos häntä rakastatte, ette voi häntä nähdä.

VALENTIN. Miksi en?

VILKAS. Siksi että rakkaus on sokea. Oi, että teillä olisi minun silmäni, tai että omat silmänne olisivat niin selvänäköiset, kuin olivat silloin kuin toruitte herra Proteusta siitä, että kulki ilman sukkanauhoja!

VALENTIN. Niin mitä silloin näkisin?

VILKAS. Oman nykyisen narrimaisuutenne ja Silvian aikaa menneen kauneuden; sillä Proteus, kun oli rakastunut, ei nähnyt sitoa sukkiansa, mutta te, kun olette rakastunut, ette näe vetää sukki jalkaanne.

VALENTIN. Sitten sinäkin varmaan olet rakastunut, sillä eilisaamuna et nähnyt harjata saappaitasi.

VILKAS. Oikein, herrani; olin rakastunut vuoteeseeni. Ja kiitän teitä että minua siitä rakkaudestani pieksitte, sillä olen siitä saanut rohkeutta torua teitä teidän rakkaudestanne.

VALENTIN. Lyhyesti, meidän kesken on hellät välit, minun ja hänen.

VILKAS. Paras sitten pitää vähän väliä, niin kyllä hellyys asettuu.

VALENTIN. Eilen illalla hän houkutteli minua kirjoittamaan pientä runoa eräälle henkilölle, jota hän rakastaa.

VILKAS. Ja te teitte sen?

VALENTIN. Tein.

VILKAS. Eikö se tullut rampa?

VALENTIN. Ei, poikaseni; niin hyvä kuin suinkin saattoi. — Vaiti! Tuossa hän tulee.

VILKAS. Verraton keikale! Erinomainen pelinukke! Nyt hän alkaa häntä selitellä.

(Silvia tulee.)

VALENTIN. Neiti ja haltijattareni, tuhansin hyvää huomenta!

VILKAS. Oi, hyvää iltaa, ja miljoonittain, kumarruksia!

SILVIA. Signor Valentin ja palvelijani, kaksin tuhansin hyvää huomenta!

VILKAS. Miehen tulisi antaa naiselle kasvua, mutta tässä antaa nainen.

VALENTIN.

Ma kirjeen laadin, niinkuin määräsitte,

Nimettömälle ystävällenne;

Se vastenmielist' oli, mutta tein sen

Sulasta velvoituksen tunnosta.

SILVIA.

Suur' kiitos, palvelija! Soma työtä!

VALENTIN.

Se oli työläämpää kuin luulettekaan;

Kun kirjeensaajaa min' en tuntenut,

Niin tein sen epäillen ja umpimähkään.

SILVIA.

Näin suurta vaivaa kenties paljoksutte?

VALENTIN.

En suinkaan; käskystänne kirjoitan,
Jos suvaitsette, tuhansin sen verran,
Ja toki —

SILVIA.

Sirokas lause! Arvaan mitä seuraa;
En sano toki; — yhtäkaikki toki; —
Pois ottakaa se toki; — kiitän toki;
Vastedes min' en teitä enää vaivaa.

VILKAS (syrjään).

Sen teette toki, monta kertaa toki.

VALENTIN.

Mit' arvelette? Eikö mieleen runo?

SILVIA.

On, on; se sangen sievästi on tehty,
Mut vasten mieltänne, siis pois sen annan.
Tuoss' ottakaa se!

VALENTIN.

Se on teitä varten.

SILVIA.

Niin, niin; mun käskystäni teitte sen,
Mut siit' en huoli; se on teitä varten.
Min' oisin suonut paljon hartaampaa.

VALENTIN.

Jos suvaitsette, niin teen teille toisen.

SILVIA.

Niin, tehkää se ja lukekaa se itse.
Jos kelpaa, hyvä; jos ei, hyvä sekin.

VALENTIN.

Ja jos se kelpaa, neiti, mitä sitten?

SILVIA.

Jos kelpaa, pitäkää se vaivasta.
Niin, hyvää huomenta nyt, palvelija!

(Menee.)

VILKAS.

Oi, näkymätön, salainen ja tutkimaton kokka,
Kuin kukko kirkontornissa tai miehen päässä nokka!
Mun isäntäni kosioi ja häntä neuvoo nainen,
Mitenkä hälle holhojaks voi tulla holholainen.
Ovela juoni! Mokomaa en tiedä sattuneen,
Ett' isäntäni kirjeitä saa laittaa itselleen.

VALENTIN. Mitä päättömiä sinä siinä mielessäsi haudot?

VILKAS. En päättömiä, vaan virren päitä, joihin te saatte panna mielen.

VALENTIN. Miksi tarpeeksi?

VILKAS. Kun rupeatte neiti Silvian puhemieheksi.

VALENTIN. Kenelle?

VILKAS. Itsellenne. Hän kosii teitä kuvallisesti.

VALENTIN. Kuvallisesti?

VILKAS. Kirjallisesti, aioin sanoa.

VALENTIN. Ei hän ole minulle kirjoittanut.

VILKAS. Ei hänen tarvitsekaan: hän panee teidät kirjoittamaan teille itsellenne. Mitä? Ettekö huomaa kujetta?

VALENTIN. En, usko pois.

VILKAS. En sitä teistä usko, en tosiaankaan. Mutta ettekö huomannut hänen totisuuttaan?

VALENTIN. En, toden totta, muuta, kuin että sain pari purevaa sanaa.

VILKAS. Mutta antoihan hän teille kirjeen.

VALENTIN. Niin sen kirjeen, jonka minä kirjoitin hänen ystävälleen.

VILKAS. Ja sen kirjeen hän jätti teille, ja sillä hyvä.

VALENTIN. Hyvä, jos ei olisi sen pahempaa.

VILKAS.

Minä takaan, että kaikki on hyvin.

Te hänelle kirjoittelitte, mut hän ei vastannut,

Ajanko puute ollut lie, vai kainous lastannut,

Vai sananviejää epäilikö viekkaaks asialleen,

Kun lempijällään kirjoitutti kirjeen kosijalleen.

Kaikki tämä on niin totta kuin prantätty, sillä olen itse sen nähnyt prantättyinä. — Mitä siinä sureksitte? Nyt on puolisen aika.

VALENTIN. Minä olen jo syönyt.

VILKAS. Kuulkaahan, herra, mitä sanon: vaikka tuo kameleontti Lempi saattaa elää pelkästä ilmasta, niin minä olen senlajinen joka elätän henkeäni ruoaksilla, ja minua haluttaisi nyt syödä. Oo, älkää olko haltijattarenne kaltainen! Heltykää, heltykää!

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Verona. Huone Julian kodissa.

(Proteus ja Julia tulevat.)

PROTEUS.

Oi, hyvä Julia, ole kärsiväinen.

JULIA.

Niin täytynee, ei muusta apua.

PROTEUS.

Niin pian palaan, kuin vaan suinkin voin.

JULIA.

Jos palat mulle, palaat piankin.

Täss', ota tämä muisto Julialta.

(Antaa sormuksen)

PROTEUS.

Siis vaihtakaamme: ota sinä tää.

JULIA.

Ja pyhä muisku liiton kiinnittää.

PROTEUS.

Tuoss', ikilemmen pantiks käteni!

Ja tuokio jos pääsee kulumaan

Niin, etten, Julia, sinun tähtes huokaa,

Niin ensi tuokiona kauhein turma

Mua lemme-unheestani kohdatkoon!

Isäni mua vartoo; älä vastaa.

Nyt luode on, ei kyyneltesi luode:

Se luode liikaakin mua viivyyttää.

(Julia menee.)

Hyvästi! — Menee sanaa sanomatta!

Niin, vait on uskollinen lempi, vait;

Töin eikä sanoin uskollisuus toimii.

(Panthino tulee.)

PANTHINO.

Pian, herra Proteus!

PROTHEUS.

Tulen, varrotkaa.

Tää eron tuska lemme mykäks saa.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Katu.

(Keihäs tulee, taluttaen koiraa.)

KEIHÄS. Ei, tästä itkemisestä ei tule tuntikauteen loppua. Se on synnyntävikä koko Keihään suvussa. Olen saanut perintöosani, niinkuin tuhlaajapoika, ja menen nyt herra Proteuksen kanssa keisarin hoviin. Luulenpa että Rappu, tuo minun koirani, on juroluontoisin koira koko maailmassa: äiti itki, isä valitteli, sisko huusi, piika ulisi, kissa väänteli käsiään ja koko talo oli ihan mullin mallin, mutta tuo julmasydäminen rakki ei vuodattanut kyyneltäkään. Se on kivi, oikea piikivi, ja siinä ei ole sääliä enemmän kuin koirassa. Juutalainenkin olisi meidän erotessamme itkenyt; muorinikin, jolla, nähkääs, ei enää ole silmiä päässä, itki silmänsä sokeiksi minun erotessani. Näytän teille, kuinka se kävi. Tuo saapas tuossa on isäni; — ei, tämä vasen saapas on isäni; — ei, ei, tämä vasen saapas on äitini; — ei, ei se sekään sovi: — on, on, on oikein: siinä on huonompi pohja. Tämä saapas, jossa on reikä, se on äitini, ja tuo tuossa on isäni; niin se on, saakeli soikoon! Sitten tämä sauva tässä on sisareni, sillä se, nähkääs, on valkoinen kuin lilja ja hoikka kuin ruoko; tämä hattu on Hanna, meidän piikamme; minä olen koira; — ei, koira on se itse, ja minä olen koira, — ei, ei, koira on minä, ja minä olen minä itse, niin se on. Nyt menen minä isäni tykö: "Isä, siunauksenne!" Nyt ei saapas voi sanoa sanaakaan itkusta; nyt suutelen isääni; niin oikein, hän yhä vain itkee. Nyt menen äitini tykö: — oi, että hän nyt vain voisi puhua niinkuin hourupää akka! — no niin, minä suutelen häntä; niin, aivan oikein: äitini hengenhaju säntilleen. — Nyt menen sisareni tykö: kuulkaas vain, kuinka hän nyyhkii! Ja koko aikana tuo koira ei kyyneltäkään vuodata, ei sanaakaan sano; ja näette, kuinka minä kastelen tomua kyynelilläni.

(Panthino tulee.)

PANTHINO. Pois laivaan, Keihäs, joutuin! Isäntäsi on jo laivalla, ja sinä saat soutamalla mennä perässä. Kuinka on laitasi? Miksi itket, mies? Pois, aasi! Menetät tulvan, jos viivyt kauemmin.

KEIHÄS. Tulvaahan tässä juuri odottelen, mutta tuo sydämetön rakki ei tahdo.

PANTHINO. Mikä sydämetön rakki?

KEIHÄS. Tuo koira tuossa, tuo Rappu, se ei tahdo mistään kyyneltulvasta tietää.

PANTHINO. Ole vaiti! Minä tarkoitin tulvan-aikaa; ja jos menee tulva, niin menee matkasi; ja jos menee matkasi, niin menee isäntäsi; ja jos menee isäntäsi, niin menee virkasi; ja jos menee virkasi, — mutta miksi sinä suuni tukit?

KEIHÄS. Pelosta ettei sinulta menisi kieli.

PANTHINO. Mihin se menisi?

KEIHÄS. Lorinaan hukkuisi.

PANTHINO. Sinunko lorinaasi?

KEIHÄS. Menee tulva, ja matka, ja isäntä, ja virka! Se tulva, niin! Kuules, mies! Vaikka joki olisi kuiva, niin voisin minä sen kyynelilläni täyttää; ja vaikka tuuli tyyntyisi, niin voisin minä huokauksillani ajaa laivan kulkemaan.

PANTHINO. Tule pois, mies! Lähettivät minut sinua peräämään.

KEIHÄS. Pysy sitten perässä.

PANTHINO. No, käytkö matkaan?

KEIHÄS. Kyllä käyn.

(Menee.)

Neljäs kohtaus.

Milano. Huone herttuan hovilinnassa.

(Valentin, Silvia, Thurio ja Vilkas tulevat.)

SILVIA. Palvelija!

VALENTIN. Haltijatar!

VILKAS. Herra hyvä, signor Thurio rypistää teille otsaansa.

VALENTIN. Niin, poikaseni, sen hän tekee rakkaudesta.

VILKAS. Ei ainakaan teihin.

VALENTIN. No, sitten haltijattareeni.

VILKAS. Olisi paras häntä vähän sätkäistä.

SILVIA. Palvelija, te olette pahoillanne.

VALENTIN. Totta, neiti, siltä näytän.

THURIO. Näytättekö siltä, mitä ette ole?

VALENTIN. Kenties.

THURIO. Niinkuin muotokuvat.

VALENTIN. Niinkuin te.

THURIO. Miltä minä näytän, mitä muka en ole?

VALENTIN. Älykkäältä.

THURIO. Mikä vastakohtaan todistus!

VALENTIN. Tyhmyytenne.

THURIO. Mistä te tyhmyyteni näette?

VALENTIN. Takistanne.

THURIO. Niitä on mulla kaksittain.

VALENTIN. Niin on tyhmyyttäkin.

THURIO. Mitä?

SILVIA. Mitä? Vihastutte, signor Thurio! Muutatteko väriä?

VALENTIN. Suokaa anteeksi, neiti, hän on kameleontin sukua.

THURIO. Joka on halukkaampi juomaan vertanne kuin hengittämään ilmaanne.

VALENTIN. Se on sanottu.

THURIO. Niin, ja päätetty myös, täksi kertaa.

VALENTIN. Niin, sen kyllä tiedän: te päätätte aina ennen kuin alotatte.

SILVIA. Soma sanasota, ja hyvin ammuttu!

VALENTIN. Niin todellakin, neiti; kiitos antajalle!

SILVIA. Kuka se?

VALENTIN. Te itse, kaunis neiti; te annoitte tulta. Herra Thurio lainaa älynä teidän silmistänne, neiti, ja antaa sitten auliisti pois teidän seurassanne kaikki, minkä lainasi.

THURIO. Jos haluatte, herra, antaa minulle sanan sanasta, niin panen teidän älynne vararikoksi.

VALENTIN. Sen kyllä tiedän; teillä on kokonainen varasto sanoja, eikä, luullakseni, muita varoja antaa palvelijoillenne; sillä heidän kuluneesta vaateenparresta näkee, että elävät kuluneista sananparsista.

SILVIA. Jo riittää, hyvät herrat, jo riittää. Tuossa tulee isäni.

(Herttua tulee.)

HERTTUA.

No, tytär Silvia, nyt tiukass' olet. —

Isänne, herra Valentin, voi hyvin.

Mitä, jos saatte kirjeit' ystäviltä

Ja ilosanomia?

VALENTIN.

Kiitollinen

Ain' olen kodin hyvist' uutisista.

HERTTUA.

Maamiehenne Antonion tunnette?

VALENTIN.

Kyll', arvon herttua, hän kelpo mies on

Ja suuress' arvossa, ja kaikin puolin

Myös ansaitseekin hyvän maineensa.

HERTTUA.

On poika hänellä?

VALENTIN.

On, hyvä herra,

On poika, joka kunniata tuottaa

Isänsä nimelle ja maineelle.

HERTTUA.

Tunnutte hänet?

VALENTIN.

Oi, niinkuin itseni. Me lapsest' asti

Yhdessä elimme ja kasvoimme.

Min' olin laiska: armast' ajan lahjaa

En käyttänyt ma niin, ett' enkeliksi

Hyvissä avuiss' edistynyt oisin.

Mut Proteus — se hänen nimensä —

Jalosti käytti aikaa edukseen.

Häll' ikä nuoren on, mut vanhan tieto,

Pää varttumaton, mutta järki kypsä.

Lyhyeen — sillä sanani ei yllä

Sen miehen arvon tasaan — täydellinen
Hän ruumiin, hengen puolest' on, ja kaikki
Häll' ylimyksen kauniit avut on.

HERTTUA.

Jos kaikki totta tuo, niin, toden totta,
Hän keisarinna lemme ansaitsee
Ja keisarin on neuvostoon kuin luotu.
No niin, tuo ylimys on tänne tullut
Ja suurten valtain suositukset myötä,
Tääll' aikoo jonkun ajan viipyä.
Tää tieto varmaan mieleinen on teille.

VALENTIN.

Hänt' ikävöinyt olenkin, jos ketään.

HERTTUA.

Siis arvon mukaan häntä kohdelkaa:
Sa, Silvia, ja tekin, herra Thurio;
Ei kehoitusta kaipaa Valentin.
Ma tänne hänet heti toimitan.

(Menee.)

VALENTIN.

Se hän on, josta kerroin, jok' ois tänne
Mua seurannut, jos silmiä ei hältä
Ois armaan helokatse vanginnut.

SILVIA.

Ne näyttää vapaaks päästäneen, kai uutta
Uskollisuuden takausta vastaan.

VALENTIN.

Ei suinkaan; vankina ne yhä pitää.

SILVIA.

Mies silloin sokko ois; ja sokkona
Kuink' oisi löytänyt hän tänne tien.

VALENTIN.

Oi, kymmenet on silmät lemmellä.

THURIO.

Mut lemmellähän silmiä ei lainkaan.

VALENTIN.

Ei mokomia lempijöitä varten;
Se epatoilta silmäns' ummistaa.

(Proteus tulee.)

SILVIA.

Vait, herrat, vaiti! Tuossa tulee vieras.

VALENTIN.

Oi, tervetullut, rakas Proteus! —
Ma pyydän, neiti, tervetuliaiset
Erikois-suosiolla vahvistakaa.

SILVIA.

Arvonsa hänet tervetulleeks takaa,
Jos hän on se, jot' usein kaipasitte.

VALENTIN.

On, haltijatar; hänet ottakaa
Mun ohellani palvelijaksenne.

SILVIA.

Noin ylvään palvelijan käskijäksi
Min' olen liian halpa.

PROTEUS.

Minä halpa
Noin ylvähältä katsett' edes saamaan.

VALENTIN.

Jo jättäkää nuo puheet halpuudesta. —
Te palvelijaks hänet ottakaa.

PROTEUS.

On alttiuteni ainut, mistä kerskaan.

SILVIA.

Saa palkkans' aina alttius; tervetullut
Siis palvelijaks halvan haltijan.

PROTEUS.

Jos toinen sanois tuon, ois surman oma.

SILVIA.

Kuin? Tervetulleeks teitä?

PROTEUS.

Halvaks teitä.

(Palvelija tulee.)

PALVELIJA.

Isänne pyytää teitä luokseen, neiti.

SILVIA.

Min' olen valmis. —

(Palvelija menet.)

Tulkaa, herra Thurio.

Uus palvelija, vielä kerran terve!

Puhella kotioloista nyt voitte;

Kun se on tehty, saanen teistä kuulla.

PROTEUS.

Molemmin käymme teidän pateillanne.

(Silvia, Thurio ja Vilkas menevät.)

VALENTIN.

Nyt kerro, mitä kuuluu kodista.

PROTEUS.

Omaises tervehtivät, voivat hyvin.

VALENTIN.

Ja sinun omaisesi?

PROTEUS.

Terveet ovat.

VALENTIN.

No, entä armas? Miten viihtyy lempi?

PROTEUS.

Ol' ennen lemmen jutut vaivaks sulle,

Ei nytkään mieleen lemmentaru lie.

VALENTIN.

Oi, Proteus, nyt on toisin. Lemmen pilkat

Sain katua: sen julma valtakäsky

On mulle rangaistukseks säätänyt

Katumus-voihkinat ja karvaat paastot,

Öin itkut, päivin mielenmurron tuskat.

Ivani kostoks Lempi karkoittanut

On unen vangituista silmistäni

Ja huolteni ne pannut vartijaks.

Oi, Proteus! Amor valtava on herra:

Niin nolannut on minut, että myönnän,

Ett' ei sen kurin vertaist' ole tuskaa,

Sen suosin vertaist' ihaa päällä maan.

Nyt lemmest' yksin haastelkaamme vain;

Tuo pieni lempi-sana se nyt mulle

On eine, louna, iltainen ja uni.

PROTEUS.
Jo riittää; onnes arvaan katseestasi.
Tuo lempesikö epäjumala?

VALENTIN.
Juur' hän; hän eikö taivaan enkel' ole?

PROTEUS.
Ei, mutta maallinen hän ihme on.

VALENTIN.
Oi, sano: jumalainen!

PROTEUS.
Hänt' en mairi.

VALENTIN.
Mua mairi siis; on kehu lemmen mieleen.

PROTEUS.
Kun minä sairastin, niin karvaat lääkkeet
Ma sulta sain; nyt samaa määrään sulle.

VALENTIN.
Siis sano totuus: jos ei jumalainen,
Hän ainakin on ylivaltoja,
Maan kaikist' olennoista ensimmäinen.

PROTEUS.
Pait minun kultaani.

VALENTIN.
Ei mitään "pait",
Pait armastani paitata jos aiot.

PROTEUS.
Omaani enkö saisi ylentää?

VALENTIN.
Viel' autankin sua ylentämään häntä:
Suon hälle kunnian, ett' armaani
Saa kantaa laahusta, jott' alha maa
Ei salaa suudella sais hameen helmaa
Ja, suosiesta moisest' ylvästellen,
Löis laimin suven sulokukkain hoidon
Ja päästäis talven vilut ikivaltaan.

PROTEUS.
Mut mitä korskapuhetta on tuo?

VALENTIN.
Anteeksi! Häneen nähden kaikk' on tyhjää;
Muut arvot tyhjäksi saa hän arvollaan.
Hän yksin on —

PROTEUS.
No, jätä hänet yksin.

VALENTIN.
En mistään hinnasta! — Ei, hän on minun.
Kun moisen kalleuden omistan,
Niin olen rikkaampi kuin sadat meret,
Vaikk' oisi vesi niissä nektaria
Ja hiekka helmiä ja luodot kultaa.
En sinust' enää unta näe, suo anteeks;
Nyt hullaantunut olen kultaani.
Tuo Thurio-narri, jota tytön isä
Isojen omistusten vuoksi suosii,
Pois meni hänen kanssaan; minä seuraan;
On, niinkuin tiedät, lempi luulevainen.

PROTEUS.
Sua rakastaako?

VALENTIN.

Kihloiss' olemme;
Viel' enemmänkin! Itse vihkihetki,
Ja kaikki juonet, millä pakoon päästä,
On harkittu: kuink' ikkunaan ma nousen —
Niin, köysitikkaat, — kaikk' on apuneuvot
Sovittu valmiiks onneani varten.
Pois tule kamariini, hyvä Proteus,
Ja neuvo mua näissä hankkeissa.

PROTYEUS.

Edellä käy, ma haen sinut heti.
Mun laivaan täytyy mennä noutamaan
Ne kapineet, jotk' ovat tarpeen mulle;
Sitt' olen valmis sua palvelemaan.

VALENTIN.

Tuletko pian?

PROTEUS.

Tulen hetikohta.

(Valentin menee.)

Kuin liekki toisen liekin karkoittaa,
Ja niinkuin naula työntää maalle toisen,
Niin aikaisemman lempenikin muiston
Tää uusi kuva aivan unhoon saa.
Mun silmäni, vai ystävänkö kehut,
Vai immen avutko, vai oma vilppi
Näin tuumatonta saa mun tuumimaan?
Soma hän on, niin myös Julia, jota lemmin —
Jot' ennen lemmin —; sulanut on lempi,
Kuin vahakuva tulen hohteessa
Se kaikk' on menettänyt, mitä oli.
On rakkaus ystävääni kylmennyt,
En rakasta hänt' enää niinkuin ennen;
Rakastan morsiantaan liika paljon,
Ja siks niin vähän häntä rakastan.
Kun tulen malttiin, kuinka hullaannunkaan,
Kuin näin jo maltittakin impeen kiinnyn?
Ma hänest' olen nähnyt kuvan vain,
Ja se jo järkeni on soentanut,
Mut kaikin avuineen kun hänet näen,
Niin silloin sokenen ma järkiään.
Jos voin, niin tämän harhalemmen voitan,
Jos en, niin hänet vä'in voittaa koitan.

(Menee.)

Viides kohtaus.

Sama seutu. Katu.

(Vilkas ja Keihäs tulevat.)

VILKAS. Keihäs, totta jumal'avita, tervetullut Milanoon!

KEIHÄS. Älä tee nahkavalaa, poikaseni; minä en ole tervetullut. Arvelen aina, että mies ei ole mennyttä, ennenkuin hirtetään, ja ettei kukaan ole tervetullut paikalle, ennenkuin on etumaksun maksanut ja emäntä sanoo: "tervetullut!"

VILKAS. Tule, sinä houkkio; mennään heti paikalla olutkapakkaan, niissä viiden pennin maksusta saat viidet tuhannet tervetuliaiset. Mutta, sano, kuinka pääsi herrasi eroon Julia-neidestä?

KEIHÄS. No niin, kun olivat sopineet tosissaan, niin erkanivat koreasti pilallaan.

VILKAS. Mutta eikö hän aio naida herrasi?

KEIHÄS. Ei.

VILPAS. Kuinka niin? Eikö herrasikaan häntä?

KEIHÄS. Ei hänkään.

VILPAS. Onko kaikki rikki?

KEIHÄS. Ei, eheät ovat kumpikin kuin kalat vedessä.

VILPAS. No mihin päin sitten ovat asiat?

KEIHÄS. No, näin: kun herrani asiat ovat hyvään päin, niin ovat toisenkin hyvään päin.

VILKAS. Mikä olet tolo! Tuota ei minun pääni käsitä.

KEIHÄS. Pölkypää, kun et sitä käsitä! Keppinikin sen käsittää.

VILKAS. Mitä höpiset?

KEIHÄS. Jos tahdot koittaa, niin näytän käsinpitäen, kuinka se tollon käsittää.

VILKAS. Älä hemmetissä; en minä semmoista tolloa tarkoittanut. Mutta sano nyt oikein totta: tuleeko siitä naimista?

KEIHÄS. Kysy koiraltani; jos se sanoo: tulee, niin tulee; jos se sanoo: ei, niin tulee; jos se heiluttaa häntäänsä eikä sano mitään, niin tulee.

VILKAS. Loppupäätös on siis, että tulee.

KEIHÄS. Semmoista salaisuutta et saa minusta irti muuten kuin kautta rantain.

VILKAS. Hyvä kun niinkin saan sen sinusta irti. Mutta, Keihäs, mitä sanot siitä, että minun herrani on lemmen kahleissa?

KEIHÄS. Sen olen jo kauan tiennyt.

VILPAS. Minkä?

KEIHÄS. Että hän on lemmon kahleissa, ihan niinkuin sanot.

VILPAS. Senkin hävytön aasi, kurielet kanssani!

KEIHÄS. Hupsu, enhän sinua tarkoittanut; tarkoitin herraasi.

VILKAS. Minä sanon sinulle, että herrani on lemmenliekissä.

KEIHÄS. Ja minä sanon sinulle, että hän minun puolestani vaikka lemmessä palakoon. Jos tahdot tulla kanssani olutkapakkaan, niin hyvä; jos et, niin olet heprealainen, juutalainen, etkä väärsti kristityksi kutsuttaa.

VILKAS. Miksi niin?

KEIHÄS. Siksi että sinussa ei ole sen vertaa lähimmäisen rakkautta, että voisit kristityn kanssa olutta juoda. Tuletko?

VILKAS. Niinkuin tahdot.

(Menevät.)

Kuudes kohtaus.

Kamari hovilinnassa.

(Proteus tulee.)

PROTEUS.

Jos Julian hylkään, olen valapatto;
Jos Silviaa lemmin, olen valapatto;
Jos petän ystävän, niin pahin patto.
Se valta, joka sai mun valantekoon,
Nyt kolmiseen mun vaatii valanrikkoon.
Lemp' ajoi vannomaan ja rikkomaan.
Oi, lempi viehtävä, jos synnin teit,
Niin neuvo viehtyneelle synninpäästö!
Heloista tähteä ma ensin palvoin,
Nyt taivaan aurinkoa jumaloin.
Mies viisas epäviisaan valan rikkoo;
Silt' äly puuttuu, jolta puuttuu tahto
Äyllä vaihtaa paha parempaan. —
Hyi, herjakieli! Huonoks sanot häntä,
Jot' ylivaltiaaksesi niin usein
Tuhansin henkivaloin vakuuttelit.
Ma lemmen heitän, vaikka lemmest' elän;
Mut lemmen heitän, kun sen lempi vaatii.
Ma hylkään Julian, hylkään Valentinin;
Jos heissä pysyn, hylkään itseni.
Hyläten heidät, Valentinin sijaan
Saan itseni, ja Julian sijaan Silvian.
Min' olen itse kalliin ystäväni —
Ylimmäks' oman arvons' arvaa lempi —
Ja Silvia — minkä kaunon loitkaan, taivas! —
Saa Julian mustalaista mustemmaks.
Unohtaa tahdon, että Julia elää,
Ja kuollutta vain lempeäni muistaa.
Viholliseksi katson Valentinin
Ja Silviast' ikiystävän ma teen.
En vilpitön voi itselleni olla,
Jos Valentinia en hiukan petä.
Tän' yönä köysitikkait' aikoo nousta
Hän taivaallisen Silvian ikkunaan:
Sen mulle uskoi, kilpakosijalleen.
Nyt tuosta juonesta ja paon hankkeest'

Isälle heti tahdon ilmoittaa.
Vihoissaan karkoittaa hän Valentinin,
Kun Thuriota tahtoo vävykseen.
Kun poiss' on Valentin, niin viekkain juonin
Typerän Thurion ma tuumat sotken.
Suo, Lempi, siipesi, kun ryhdyn toimeen,
Sa, joka kuteet laitoit tähän loimeen.

(Menee.)

Seitsemäs kohtaus.

Verona. Huone Julian kodissa.
(Julia ja Lucetta tulevat.)

JULIA.

Lucetta, neuvo; auta, hyvä tyttö!
Nimessä lemmen sua rukoilen, —
Sin' olet kirja, johon kirkkain piirtein
On kaikki aatokseni kirjoitettu, —
Nyt neuvo mua, sano hyvä keino,
Mitenkä kunnialla matkan tehdä
Ma voisin rakkaan Proteukseni luo.

LUCETTA.

Ah, se on pitkä, vaivalloinen matka.

JULIA.

Kun hurskas pyhiinvaeltaja jaksaa
Samota avojaloin valtakunnat,
Väsyiskö se, ken lentää lemmen siivin,
Etenkin kun niin kalliin luo hän lentää,
Niin täydellisen enkelin kuin Proteus.

LUCETTA.

Ois odottaa siks, että Proteus palaa.

JULIA.

Oi, katseens' eikö mulle sielun ruokaa?
Mun sääli nälänhätääni, näin kauan
Kuin ruoan puutett' olen kärsinyt.
Jos lemmen ydintuskat tuntisit,
Lumella ennen virittäisit tulta
Kuin lemmen lieskaa sanoin sammuttaisit.

LUCETTA.

Lempenne lieskaa sammuttaa en aio,
Vaan tulen liikaa vimmaa hillitä,
Ett' ei se leiskais yli järjen rajan.

JULIA.

Sen rajummin se riehuu, jos sit' estät.
Puro, mi soljuu hiljaa solisten,
Näet, maltitonna raivoo, jos sen salpaat;
Mut jos sen tyyntä kulkua et häädä,
Kivien välitse se soittain liukuu,
Sipaisten suuta joka korrelle,
Jonk' yhdyttää se pyhämatkallaan;
Ja näin se kierrellen ja suikerrellen
Ja leikitellen valtamereen rientää.
Siis suo mun mennä, älä matkaa estä.
Min' olen tyyni niinkuin vieno virta;
Hupia vain on paino askelten,
Siks kuin ne vihdoin kullan luo mun vievät;
Siell' lepään sitten, niinkuin vaivain jälkeen
Elysiumiss' autuasten sielut.

LUCETTA.

Mut kuinka pukeutua aiotte?

JULIA.

En tytöks ainakaan; ma välttää tahdon
Rivojen miesten irstaat hyökkäykset.
Lucetta hyvä, hanki mulle puku

Siveän kantapojan arvoinen.

LUCETTA.

Siis hiukset teiltä täytyy keritä.

JULIA.

Ei, lapseni; ne silkkisitein sidon
Sen seitsemäänkin kummaan lemmen poimuun.
Ei haaveellinen puku nuorta haittaa,
Ei vanhempaakaan kuin mit' olen minä.

LUCETTA.

Mut mitä mallia ma housut teen?

JULIA.

Se sopii niin kuin: — "armollinen herra,
Kuink' avaran teen pönkkähameen teille?"
Ne laita mitä mallia vain tahdot.

LUCETTA.

Mut niissä täytyy tietten olla lämsä.

JULIA.

Lucetta, hyi, se näyttää rivolta!

LUCETTA.

Ei suorat housut maksa neulaakaan,
Jos niiss' ei lämsää, mihin neulan pistää.

JULIA.

Luoetta, jos mua rakastat, niin hanki
Vain mitä tahdot, mik' on sopivinta.
Mut sano, tyttö, mitä mailma sanoo,
Kun tällaisen ma hurjan matkan teen?
Ma pelkään että syntyy juoruja.

LUCETTA.

Jos sitä pelkäätte, niin jääkää kotiin.

JULIA.

En tahdo sitäkään.

LUCETTA.

No, menkää sitten,
Ja älkää surko mitä kielet juoruu.
Jos Proteukselle mieleen tulonne,
Niin parjatkoon, ken tahtoo, lähtöänne.
Mut pelkäänpä, ettei se hälle mieleen.

JULIA.

Sitä ma pelkään kaikkein vähimmin.
Tuhannet valat, koko kyynelmeret
Ja rajattoman lemmen vakuutteen
Takaavat, että olen tervetullut.

LUCETTA.

Nuo petollisten miesten palkkalaiset!

JULIA.

Niin, halpain miesten, halpaan tarkoitukseen.
Hän syntyi uskollisen tähden alla:
On sanat varmat, valat hällä pyhät,
On lempi puhdas, mieli vilpitön,
Sydämmen uskolliset lähettiläät
On kyneleensä; hän on kavalasta
Niin kaukana kuin maa on taivahasta.

LUCETTA.

Niin olkoon tavattaissa, taivas suokoon!

JULIA.

Jos pidät minust', älä loukkaa häntä
Noin sääksimällä hänen kuntoaan.
Mun voitat lempeni, jos häntä lemmit.
Nyt seuraa mua heti kamariini,

Niin tuumaillemme, mitä tarvitsen
Tät' ikävöitsemääni matkaa varten.
Omani kaikki sinun haltuus heitän,
Maat, tavarani, hyvän maineeni,
Ja pyydän vain, ett' autat mua tielle.
Pois tule, älä vastaa, joutuin toimeen;
Ma tähän aikailuun jo tuskistun.

(Menevät.)

KOLMAS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Milano. Eteishuone herttuan hovilinnassa.
(Herttua, Proteus ja Thurio tulevat.)

HERTTUA.
Hetkeksi, herra Thurio, poistukaa:
Meill' olis puhuttavaa kahdenkesken. —
(Thurio menee.)
No, herra Proteus, mikä asia?

PROTEUS.
Niin, arvon herttua, ilmaista mun täytyy
Mit' ystävyyden lait mun käskee peittää.
Mut hyvyttä kun muistan suopeaa,
Jot' olen teiltä ansiotta saanut,
Niin mull' on velvollisuus ilmoittaa,
Mit' en ma millään hinnoin muuten kertois.
Niin, herttua, ystäväni Valentin
Tän' yönä aikoo ryöstää tyttärenne:
Hän hankkeensa on mulle uskonut.
Nyt tiedän, että tyttärenne mieheks
Aiotte Thurion, jota neiti vihaa,
Ja jos hän nyt näin vietäis salaa teiltä,
Niin ois se kova isku vanhalle.
Velvollisuudentunnosta ma ennen
Siis ystäväni juonen paljastan,
Kuin sitä peittämällä teidän päähän
Kokoan huolten kuormaa, joka teidät
Vois painaa hautaan ennaikaiseen.

HERTTUA.
Ma kunnan huolestas sua kiitän, Proteus;
Siit' ikipäiviks sulle velkaan jään.
Älysin usein itsekin tuon lemmen,
Kun sikein luulivat mun nukkuvan,
Ja usein aioin ajaa Valentinin
Pois hovista ja tytön seurasta.
Mut pelost', että epäilisin suotta
Ja miestä syyttömästi loukkaisin —
Tuot' olen kiivautt' aina vältellyt —
Sukoilin miestä, urkkiellakseni.
Mit' olet sinä ilmisaanut nyt,
Jo kauan tätä peljäten, — kun tiedän
Kuink' arka viettelyyn on hento nuoruus, —
Yöks tytön suljen torniin ylimpään,
Jonk' avain mun on yksin hallussani,
Ja sielt' ei häntä kukaan ryöstää voi.

PROTYEUS.
Mut, herttua, he keksineet on keinon,
Mitenkä nousta neiden ikkunaan
Ja hänet tuoda köysiportait' alas.
Nuor' rakastaja niitä noutamassa
Paraikaa on ja palaa heti tästä.
Jos mieli, voitte hänet yllättää;
Mut, herttua, tehkää se niin ovelasti,
Ett' ei hän petostani aavista.
Ei viha ystävään, vaan lempi teihin

Sai minut ilmaisemaan tämän juonen.

HERTTUA.

Ei, totisesti, koskaan saa hän tietää,
Ett' asiaan ma sulta vihjan sain.

PROTEUS.

Hyvästi, herttua; Valentin jo tulee.

(Menee.)

(Valentin tulee.)

HERTTUA.

Mihinkä kiire, herra Valentin?

VALENTIN.

On, arvon herttua, sananviejä tuolla,
Joll' aion laittaa kirjeit' ystäville;
Ne menoss' olen hälle jättämään.

HERTTUA.

Ovatko hyvin tähdellisiä?

VALENTIN.

Niiss' ilmoitan ma vain, ett' olen terve
Ja että hyvin viihdyn hovissa.

HERTTUA.

Ei tärkeitä siis ole; viivy hetki:
Asian sulle salass' uskoisin,
Jok' ihan läheisesti minuun koskee.
Sa tiedät, että Thurio-ystävälle
Ma aikeess' olen naittaa tyttäreni.

VALENTIN.

Sen tiedän, herttua; ylhäinen ja rikas
On tämä naiminen, ja lisäksi ylkä
Niin hyvä, aimo, jaloarvoinen,
Ett' täysin ansaitsee niin kauniin immen.
Tät' ettekö saa mieheen suostumaan?

HERTTUA.

En; hän on tyly, nyry, oikukas,
Ykspäinen, kovakorvainen ja jäykkä,
Ei minuun katso niinkuin pitäis lapsen,
Ei kunnioita mua niinkuin isää;
Ja, tiedäs, kopeus tää, kun oikein mietin,
Hänest' on sydämmeni vieroitannut.
Vaikk' aattelin jo, että vanhoillani
Häneltä saisin lapsen lempihoidon,
Niin päättänyt nyt olen ottaa vaimon,
Ja tytön ottakoon, ken tahtoo vain.
Hän myötäjaisiks vieköön kauneutensa,
Kun min' en kelpaa eikä tavarani.

VALENTIN.

Mit', armo hyvä, minä tässä voin?

HERTTUA.

Tääll' asuu Milanossa eräs neiti,
Jot' armastan; mut hän on tyly, kylmä:
Mun, vanhan, puhelahjasta ei piittaa.
Siis tahdon kuulla sinun neuvojas —
Sill' aikaa lieheilyn jo unhotin,
Ja lisäksi ajan tavatkin on toiset —
Miten ja kuinka käyttäytä mun tulee,
Tuon helosilmän että voittaisin.

VALENTIN.

Jos sanaa hylkii, lahjoin voitelkaa.
Juveeli mykkä kiilloin kiehtovana
Enemmän naisiin vaikuttaa kuin sana.

HERTTUA.

Mut hylkien hän lahjat luotaan lykkää.

VALENTIN.

Sen nainen usein hylkkää, mistä tykkää.
Uus lahja vain! Ei auta väsähtää;
Pian lämpii hän, vaikk' aluss' on kuin jää.
Vaikk' onkin tily, ei se tiedä vihaa,
Vain tahtoo teissä nostaa lemmen ihaa.
Jos toruukin, ei siltä aja pois;
Jos yksin jäisi, raivostua vois.
Tylyimmät sanat parhaaks selitelkää;
Jos sanoo: "menkää", niin se tietää: "elkää!"
Kehua vain, ja kiitost', imarrusta!
Sanokaa enkeliks, jos kuink' ois musta.
Mies, jolla kieli on, hän mies ei ois,
Jos kielellään ei naista voittaa vois.

HERTTUA.

Mut hänet luvanneet on sukulaiset
Nuorelle arvon ylimykselle
Ja tarkoin miesten seurast' estelevät,
Hänt' ettei edes päivin nähdä saa.

VALENTIN.

No, silloin voitte luonaan käydä öisin.

HERTTUA.

Lukossa ovi on ja piiloss' avain;
Ei öisin sinne kukaan päästä voi.

VALENTIN.

Mut miks ei voisi mennä ikkunasta?

HERTTUA.

Niin korkealla asuu ylisillä,
Niin maasta ylhääll', ettei sinne nouse,
Ken uskaltaa ei tahdo henkeään.

VALENTIN.

Mut köysitikkaat sievätekoiset,
Joiss' iskuhaat on kiintämistä varten,
Kapuajan vaikka Heron torniin veis,
Jos uskaltaja uljas ois Leander.

HERTTUA.

Niin totta aatelis- kun verta olet,
Niin sano, mistä moiset tikkaat saan.

VALENTIN.

Sanokaa, pyydän, milloin niit' on tarvis.

HERTTUA.

Tän' yönä: lempi, näet, on niinkuin lapsi,
Jok' oiti tahtoo, mitä mieli tekee.

VALENTIN.

Ne kello seitsemäksi hankin teille.

HERTTUA.

Mut kuules: luokseen tahdon mennä yksin.
Mitenkä tikkaat parhain sinne saan?

VALENTIN.

Niit' itse kantaa voitte, armo hyvä,
Jos jotenkin on pitkä viittanne.

HERTTUA.

Sun viittas pituinen kai hyvin riittää?

VALENTIN.

Kyll' armo hyvä.

HERTTUA.

Näytä viittas mulle:
Ma teetän itselleni samanlaisen.

VALENTIN.

Oi, herttua, siihen kelpaa joka viitta.

HERTTUA.

Mut kuinka tulee minun viittaa käyttää? —
Sun viittaas saanko koittaa ylleni? —
Mik' on tuo kirje? Mitä? — "Silvialle".
Ja tässä vehkeet, joita mun on tarvis!
Suo anteeks että murrasin sinetin.

(Lukee.)

"Öin aatokseni hiipii Silvian luo,
Ne orjinani käsken sinne lentää;
Oi, että niiden herrakin vois entää
Ja maata missä tunnottomat nuo!
Povellas puhtaalla ne siellä lepää;
Mut minun, niiden yksinvaltiaan,
Kateeksi käy, kun niitä lempes sepää,
Ja orjain onnest' en saa osaakaan.
Ma, poloinen, ne sinne toimitan,
Miss' itseni mun pitäis asuman."

Ja mitä tässä?

"Tän' yönä, Silvia, sinut pelastan."
Vai niin, ja tässä tikkaat sitä varten! —
Haa, Phaeton, — Meropsin sa olet poika^[4] —
Sinä taivaan valjakonko ohjiin pyrit
Polttaakses mailman tyhmän-rohkeudellas?
Ei tähti sun siksi, että sinuun loistaa.
Pois, halpa norkko, orja hävytön!
Madellen mairittele vertaisias.
Mun armoni, eik' oma arvosi,
Sinulle takaa täältä vapaan lähdön.
Siit' enemmän kuin suosiosta kiitä,
Jot' olen liiaks sinuun tuhlannut.
Mut kauemmin jos viivyt maassani,
Kuin mitä kiireisimmät lähtöhankkeet
Sinulta vaativat, niin, jumal'auta,
Vihani yltyy suuremmaks, kuin koskaan
Oli rakkauteni lapseeni tai sinuun.
Pois! Pois! Ei auta turhat puoltosyyt.
Pois joutuin, henkesi jos rakas sulle!

(Herttua menee.)

VALENTIN.

Parempi kuolema kuin tuskass' elo!
On kuolo ero omast' itsestäni;
Oma itseni on Silvia: hänest' ero
On itsen ero itsestä — on kuolo.
Valoko valoa, jos poiss' on Silvia?
Iloko iloa, jos läsn' ei Silvia?
Kuvailla täytyy vain, ett' on hän läsnä,
Ja täydellisen varjost' elää vain.
Jos Silvian en luona ole öisin,
On satakielen laulu soinnuton;
Jos Silviaa en katsella saa päivin,
Ei päivää mulla, mitä katsella.
Eloni on hän: lakkaan elämästä,
Jos hänen sulotenhostaan en saa
Valoa, lämmint', eloa ja voimaa.
En surman-uhkaa välttäin surmaa välttä:
Jos tänne jään, niin olen surman oma,
Jos lähden täältä, lähden elämästä.

(Proteus ja Keihäs tulevat.)

PROTEUS. Juokse, poika, juokse, juokse, ja etsi häntä.

KEIHÄS. Hoi! Hoi!

PROTEUS. Mitä näet?

KEIHÄS. Sen, jota etsimme; joka hiuskarva hänen päässään on Valentin.

PROTEUS. Valentinko?

VALENTIN. Ei.

PROTEUS. Kuka sitte? Hänen haamunsako?

VALENTIN. Ei sekään.

PROTEUS. Mikä sitte?

VALENTIN. Tyhjä.

KEIHÄS. Voiko tyhjä puhua? Lyönkö, herra?

PROTEUS. Ketä aiot lyödä?

KEIHÄS. Tyhjä.

PROTEUS. Seis, konna!

KEIHÄS. No, lyön vain tyhjää; suvaitkaa —

PROTEUS. Seis, sanon minä! — Kuule, Valentin.

VALENTIN.

Hyvälle kuurot ovat korvani,
Ne tukkineet on pahat sanomat.

PROTEUS.

Siis hiljaisuuteen sanomani hautaan,
Se onkin paha, soinnuton ja jylhä.

VALENTIN.

Kuollutko Silvia?

PROTEUS.

Ei, Valentin.

VALENTIN.

Ei Valentin? On, pyhän Silvian tähden!
Hän minut kielsikö?

PROTEUS.

Ei, Valentin.

VALENTIN.

Ei Valentin, mut Silvia kielsikö?
Jo sano sanomasi.

KEIHÄS.

Te olette julistettu maan vakoon.

PROTEUS.

Maanpakoon, niin; niin kuuluu sanoma:
Täält', ystäväsi sekä Silvian luota.

VALENTIN.

Oi, tuota tuskaa särpinyt jo olen,
Sen ylenpalttisuus nyt tympäisee.
Maanpakoni jo Silvian tiedoss' onko?

PROTEUS.

On, on; ja uhriks tälle tuomiolle,
Jok' ehdotonna pysyy voimassaan,
Hän antoi meren täyden helmiä.
Joit' usein kyneleiksi sanotaan;
Ne tuiman isän jalkoihin hän laski,
Ja nöyräst' itse myöskin polvistui,
Käsiään vääntäin, joiden valkeus kuulsi,
Kuin tuska ois ne valkaissut vastikään.
Mut tuimaa isää taivuttaa ei voi
Ei polven notkistus, ei kännen nosto,
Ei huoka, voihka, kirkas kyynelkään;
Vaan kuolkoon Valentin, jos tavataan.
Jop' esirukouskin, kun armoa
Hän sulle pyysi, suututti niin isää.
Ett' oiti käski panna hänet tyrmään,
Uhaten jyrkäst' ikivankeutta.

VALENTIN.

Vait! pait jos ensi sana, minkä sanot,

On tehokas mun heti surmaamaan.
Jos on, niin pyydän: korvaani se laula
Tään loputtoman tuskan loppuvirreks.

PROTEUS.

Sit' älä vaikeroi, jot' ei voi auttaa.
Vaan keksi apu vaikeroitavaan.
Hyvän äiti on ja imettäjä aika.
Jos tänne jäät, et armastas saa nähdä,
Ja henkesikin uskallat, jos jäät.
On toivo lemmen sauva, siihen tartu
Ja sillä häää epätoivosi.
Voit kirjeet lähettää, vaikk' olet poissa;
Ne mulle toimita, ne minä laitan
Armaasi poveen lumivalkeaan.
Ei aika sättii nyt sallimusta.
Pois tule, saatan sinut portist' ulos,
Niin, ennen eroamme, laajemmin
Puhella saamme lempes asioista.
Niin, Silvian tähden, jos et itses tähden,
Älyä vaarasi, ja tule pois.

VALENTIN.

Jos näet, Keihäs, poikaani, niin káske
Tulemaan oitis pohjoisportin luo.

PROTEUS.

Hänt' etsi, poika. — Tule, Valentin!

VALENTIN.

Oi, kallis Silvia! Kurja Valentin!

(Valentin ja Proteus menevät.)

KEIHÄS. Minä olen, nähkääs, vain narri; mutta minulla on sentään älyä hoksata, että herrani on vähän niinkuin konnan sorttia; mutta viisi siitä, kunhan vain ei ole kokonaan konna. Se ei vielä elä, joka tietää, että minä olen rakastunut; ja kuitenkin olen minä rakastunut; mutta sitä ei parihevosetkaan voi minusta kiskoa, eikä sitäkään, kehen olen rakastunut; ja kuitenkin on se nainen; mutta mikä nainen, sitä en sano itsellenikään; ja kuitenkin se on maitotyttö; eikä kuitenkaan se ole tyttö, sillä se on jo pitänyt ristiäisiä; ja kuitenkin se on tyttö, sillä se on isäntänsä tyttö ja palvelee palkasta. Sillä on avuja enemmän kuin uimakoiralla, ja siinä on jo paljon pelkän kristityn ihmisen osaksi. Tässä on katinluuki (ottaa esiin paperin) hänen luonnonlahjoistaan. Imprimis, "hän voi koota ja kantaa"; niin, eihän se hevonenkaan voi sen enempää; ei, hevonen ei voi koota, se voi vain kantaa; siis hän on parempi kuin mera. Item, "hän osaa lypsää"; kaunis puoli, nähkääs, puhdaskätisessä tytössä.

(Vilkas tulee.)

VILKAS. No, signor Keihäs, kuinka on patruunan laita?

KEIHÄS. Patruunanko? Se on pyssyssäni.

VILKAS. Aina sinulla on tuo vanha paha tapa väännellä toisen sanoja. Mitä uutta sitten tuossa paperissa.

KEIHÄS. Mustinta uutta, mitä koskaan on kuultu.

VILKAS. Mitä? Kuinka mustaa?

KEIHÄS. Niin mustaa kuin muste.

VILKAS. Annahan minun lukea.

KEIHÄS. Häpeä, pölkkypä! Sinä et osaa lukea.

VILKAS. Valehtelet; osaanpa.

KEIHÄS. Koitellaanpa. Vastaa minulle: kuka sinut teki?

VILKAS. Isoisäni poika, tiedämmä.

KEIHÄS. Mikä oppimaton hömmelö! Isoäitisihän poika se oli. Tästä nähdään, että et osaa lukea.

VILKAS. Ole vait, hupsu! Koittele minua paperista.

KEIHÄS. Tuossa on, ja pyhä Nikolaus^[5] sinua vilkastuttakoon!

VILKAS. Imprimis, "hän osaa lypsää".

KEIHÄS. Niin, sitä hän osaa.

VILKAS. Item, "osaa panna oivaa olutta".

KEIHÄS. Ja siitä johtuu sananlasku: "Siitä sulle suuri kiitos, oivan kun panit oluen".

VILKAS. Item, "osaa kutoa".

KEIHÄS. Hyvä, kun ei vain kudo juonia.

VILKAS. Item, "osaa neuloa ja tikata".

KEIHÄS. Hyvä että voi neulantikillä ansaita, niin ei miehen tarvitse panna tikkua ristiin.

VILKAS. Item, "osaa pestä ja pyykätä".

KEIHÄS. Erittäin hyvä puoli; silloin ei häntä tarvitse pestä ja pyykätä.

VILKAS. Item, "osaa kehrätä hyrrätä".

KEIHÄS. Hyvä, silloin minä saan hurrata, kun hän hyrrää.

VILKAS. Item, "hänellä on monta nimetöntä hyvettä".

KEIHÄS. Se tahtoo sanoa: äpäriä-hyvettä, jotka eivät tiedä isästään ja sen tähden ovat nimettömiä.

VILKAS. Nyt tulee paheet.

KEIHÄS. Ihan hyveiden kintereissä.

VILKAS. Item, "ei ole hyvä suudella häntä syömättömänä, hengen puolesta."

KEIHÄS. No, sen vian voi auttaa hyvällä suuruksella. Jatka!

VILKAS. Item, "hän on herkkusuu".

KEIHÄS. Se korvaa haisevan hengen.

VILKAS. Item, "puhuu unissaan".

KEIHÄS. Ei haittaa, kun ei vain nuku puhuessaan.

VILKAS. Item, "on kankeakielinen".

KEIHÄS. Jolppi sinä, kun panet sen hänen paheidensa joukkoon! Kankea kieli on vaimon paras hyve. Pyyhi se pois ja pane se hänen hyveidensä eturiviin.

VILKAS. Item, "on pöyhkeä".

KEIHÄS. Pyyhi pois sekin; se on Eevan perintöä, sitä ei saa hänestä pois.

VILKAS. Item, "on hampaaton".

KEIHÄS. Ei silläkään väliä, minä syön mielelläni leivänkannikkaa.

VILKAS. Item, "on äkäinen".

KEIHÄS. Olkoon vain, kun ei ole hampaita, millä purra.

VILKAS. Item, "maistelee mielellään".

KEIHÄS. Maistelkoon vain, jos juoma on hyvää; jos ei hän maistelee, niin maistelen minä, sillä hyvää tulee tehdä mielellään.

VILKAS. Item, "on liian aulis".

KEIHÄS. Ei ainakaan kielen puolesta, sillä kirjoitettu on, että hänellä on kankea kieli; ei kukkaronkaan puolesta, sillä sen minä pidän lukon takana; jos minkä muun puolesta on aulis, niin sitä en voi auttaa. Hyvä, jatka!

VILKAS. Item, "hänellä on hiuksia enemmän kuin älyä, vikoja enemmän kuin hiuksia, ja rahoja enemmän kuin vikoja".

KEIHÄS. Seis siinä! Hänet minä otan. Hän oli minun, eikä minun, kahdesti tai kolmasti tuossa viimeisessä pykälässä. Luehan se vielä kerran.

VILKAS. Item, "hänellä on hiuksia enemmän kuin älyä", —

KEIHÄS. Hiuksia enemmän kuin älyä: se sopii! Sen voin näyttää toteen: suolasalkkari peittää suolan ja on siis enemmän kuin suola; hiukset, jotka peittävät älyn, ovat enemmän kuin äly, sillä suurempi peittää pienemmän. Mitä sitten tulee?

VILKAS. "Vikoja enemmän kuin hiuksia", —

KEIHÄS. Se on kauheata! Oi, jospa se olisi poissa!

VILKAS. "Ja rahoja enemmän kuin vikoja".

KEIHÄS. Oi, se sana tekee viatkin rakastettaviksi! Hyvä, hänet minä otan; ja jos siitä tulee kauppa, koska ei mikään ole mahdotonta, —

VILKAS. Niin mitä sitten?

KEIHÄS. Niin sanon sinulle — että herrasi odottaa sinua pohjoisportilla.

VILKAS. Minuako?

KEIHÄS. Sinua niin! Mikä sinä olet? Hän on odottanut parempiakin ihmisiä kuin sinua.

VILKAS. Pitääkö minun astua sinne?

KEIHÄS. Juosta sinun pitää, sillä olet tässä niin kauan nuhjaillut, että tuskin astuminen riittää.

VILKAS. Miksi et sitä ennen sanonut? Hiiteen nuo sinun lemменkirjeesi!

(Menee.)

KEIHÄS. Nyt saanee hän patukkaa, kun luki minun kirjeeni. Hävytön kanalja, joka nuuskii toisten salaisuuksia! Minä menen perässä iloitsemaan, kun poika saa könttiinsä.

(Menee.)

Toinen kohtaus.

Sama seutu. Huone herttuan hovilinnassa.
(Herttua ja Thurio tulevat. Heidän jäljessään Proteus.)

HERTTUA.
Pois pelko, Thurio; hän lempii teitä,
Kun poissa näkyvist' on Valentin.

THURIO.
Sen jälkeen on mua perin halveksinut,
Paennut seuraani ja ilkkunut,
Niin ett' on kaikki toivo multa mennyt.

HERTTUA.
Tuo heikko lemменilme on kuin kuva,
Jonk' uurrat jäähän: tunnin lämpimässä
Vedeksi sulaa se, ja hahmo haihtuu.
Ei aikaakaan, niin sulaa tytön kylmyys.
Ja halpa Valentin hält' unohtuu. —
No, Proteus, onko julistuksen mukaan
Maamiehenne jo täältä lähtenyt?

PROTEUS.
On, armollinen herra.

HERTTUA.
Tämä lähtö
On tytärtäni kovin huolettanut.

PROTEUS.
Ei aikaakaan, niin tämä huoli haihtuu.

HERTTUA.
Niin minäkin, mut Thurio sit' ei usko.
Kun luulen, Proteus, hyvää sinusta, —
Ja kunnan työsi antaa siihen syytä —
Niin mielin neuvotella kanssasi.

PROTEUS.
Jos milloin olen teille uskoton,
Niin viimepäiväni se olkohon.

HERTTUA.
Sa tiedät, kuinka mielelläni soisin
Ma tyttäreni Thuriolle vaimoks.

PROTEUS.
Sen tiedän, armollinen herra.

HERTTUA.
Siis ajattelen että tiedät senkin,
Ett' on hän taipumaton tahtooni.

PROTEUS.
Niin kyllä, Valentin kun oli täällä.

HERTTUA.
Hän edelleen on yhtä ynseä.
Nyt mitä tehdä, jotta Valentinin
Hän unhottais ja suostuis Thurioon?

PROTEUS.
Paras on parjaus: Valentin on muka
Kavala, pelkuri ja halpaa verta;
Nuo kolme ne on naisen suurin kammo.

HERTTUA.
Hän luulee vihasta sen tehdyksi.

PROTEUS.

Niin, jos sen sanoo vihamies; siis tarvis
Ett' osoittaa sen juurtajaksain joku,
Jota hän pitää hänen ystävänään.

HERTTUA.

Siis täytyy sinun häntä parjata.

PROTEUS.

Sen sangen vastenmielisesti teen:
Se ylimykseltä on halpa teko,
Etenkin hyvää ystävätä kohtaan.

HERTTUA.

Jos hyvä sananne ei häntä auta,
Ei liioin vahingoita moitteenne.
Ei mitään pahaa teossanne siis,
Kun sitä ystävänne teiltä pyytää.

PROTEUS.

No, suostun siis. Jos mitään vaikuttaa
Ma saatan häntä panettelemalla,
Niin tyttärenne hänt' ei kauan lemmi.
Mut jos hän Valentinin unhottaakin,
Ei sillä Thuriota rakasta.

THURIO.

Siis hänestä kun lemmen kehitätte,
Niin teidän tulee kerä se minuun,
Niin ettei koko vyyhti hämmenny.
Siis saman verran mua ylistäkää
Kuin halvennatte Valentinia.

HERTTUA.

Täss' uskallamme teihin, Proteus, luottaa,
Kun kertonut on Valentin, ett' itse
Olette lemmentalvan vannonut,
Ja ette siis voi hevin muuttaa mieltä.
Sen nojalla on teillä täysi valta
Vapaasti Silvian kanssa keskustella;
Hän kätty, synkkä on ja iloton
Ja ystävänne tähden teihin suostuu.
Parhaanne pankaa, että Valentiiniin
Hän kammon saa ja mieltyy Thurioon.

PROTEUS.

Teen voitavani. Vaan te, Thurio,
Olette liian veltto: ansat pankaa
Ja hänen sydämmensä kietokaa
Haikeilla soneteilla, joiden säkeet
Uhona uhkuu auliin lemmentalvaa.

HERTTUA.

Niin,

On taivaallisen runon voima suuri.

PROTEUS.

Kauneutens' alttarille, sanokaa,
Uhraatte kyneleenne, huokauksenne,
Niin, koko sydämmenne; kirjoittakaa,
Siks että muste kuivuu; kyynelin
Sit' aina kostutella; runo tehkää
Niin tunteikas, ett' aatostenne totuus
Siin' ilmenee. Näet, runoilijain jänteist'
Ol' Orpheuksen kanteleessa kielet;
Puut, kivet heltyi niiden sävelistä,
Kesytyi tiikerit, ja meren hirmut
Nous syvyyksistä tanssiin rannalle.
Kun haikeat on huolirunot valmiit,
Niin yöllä alla kullun ikkunan
Suloinen serenaati toimittakaa,
Ja soiton säistöön sitten laulakaa
Suruinen laulu; haudan-tyyneen yöhön
Niin hyvin sointuu moinen vieno suru.
Jos tuo ei auta, niin ei mikään auta.

HERTTUA.
Jo näkyy, ettei lempi sulle outo.

THURIO.
Tän' yönä neuvosi jo toteutan.
Siis, rakas Proteus, ohjaajani, mennään
Jo heti kaupungille keräämään
Musiikin-taitavia henkilöitä.
Sopiva runo mull' on valmiina,
Jok' antaa pontta sinun neuvollesi.

HERTTUA.
Niin, toimeen, hyvät herrat!

PROTEUS.
Teit' ensin palvelemme pöydässä,
Ja sitten tehtävämme suoritamme.

HERTTUA.
Ei, heti toimeen, multa luvan saatte.

(Menevät.)

NELJÄS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Metsä Milanon ja Mantuan välillä.
(Muutamia rosvoja tulee.)

1 ROSVO.
Seis, pojat! Tuoss' on yksi matkustaja.

2 ROSVO.
Vaikk' olis kymmenen, niin kiikkiin kaikki!

(Valentin ja Vilkas tulevat.)

3 ROSVO.
Seis, herra! Tänne tavaranne, muuten
Me teidät sidomme ja ryöstämme.

VILKAS.
Olemme hukassa; nuo on ne rosvot,
Jotk' ovat kaikkein matkustajain kauhu.

VALENTIN.
Hyvät ystävät, —

1 ROSVO.
Te erehdytte, herra:
Olemme teidän vihamiehiänne.

2 ROSVO.
Vait! Kuullaan häntä.

3 ROSVO.
Kautta partani,
Niin tehdäänkin; se sävykäs on mies.

VALENTIN.
Siis tietkää, vähät mun on varani;
Mies olen, jot' on onni kolhinut;
Nää vaaterievut ovat rikkauteni;
Jos nämä multa ryöstätte, niin viette
Minulta kaikki, mitä mulla on.

2 ROSVO.
Mihinkä matka?

VALENTIN.

Veronaan.

1 ROSVO.

Ja mistä?

VALENTIN.

Milanosta.

3 ROSVO.

Siell' olo kuinka pitkä?

VALENTIN.

Kuustoista kuukautta; ois pitemp' ollut,
Jos kiero onni ei ois pettänyt.

2 ROSVO.

Maanpakoon ajettiinko?

VALENTIN.

Niinpä tehtiin.

2 ROSVO.

Ja mistä rikoksesta?

VALENTIN.

Rikoksesta,

Jost' on mun tuskallinen kertoa.
Ma tapoin miehen, jonka surmaa kadun;
Mut julkitaistelussa hänet kaadoin
Ja ilman petosta ja halpaa juonta.

1 ROSVO.

Jos niin on, katumist' ei mokomaa.
Mut noinko joutavasta karkoitettiin?

VALENTIN.

Niin, olin iloinen, kun sillä pääsin.

2 ROSVO.

Mut osaatteko kieliä?

VALENTIN.

Niit' olen

Ma nuorna matkoillani oppinut;
Nolosti mun ois muuten usein käynyt.

3 ROSVO.

Robin Hoodin rippi-isän klanin kautta,
Tuo sopis meidän koplan kuninkaaksi!

1 ROSVO.

Hän meidän mies on. — Kuulkaa, hyvät herrat!

VILKAS.

Pois menkää koplaan, herra; se on laillaan
Rehelist' ammattia.

VALENTIN.

Vaiti, konna!

2 ROSVO.

Sanokaa, onko teissä mihin luottaa?

VALENTIN.

Ei muuta kuin vain onneni.

3 ROSVO.

Siis tietkää,

Ett' aatelisia on meissäkin,
Jotk' ohjattoman nuoruuden on hulluus
Pois arvomiesten seurast' ajanut.
Ma itse Veronasta karkoitettiin,
Kun ryöstää aioin neiden, joka oli
Rikas ja herttuan lähi-sukulainen.

2 ROSVO.

Ja minä Mantuasta, ylimyksen
Kun vihapäissä pistin hengiltä.

1 ROSVO.

Ja minä samanlaisen turhan vuoksi.
Mut asiaan; — tää vikain tunnustus
Vain selittäköön laitont' elämäämme —:
Kun näytte soma varrelt' olevan
Ja kielten taitavakin, niinkuin kuuluu,
Mies, jolla kaikki hyvät avut on,
Joit' oisi meidän ammatissa tarvis —

2 ROSVO.

Siks että karkoitettu olette,
Siks etupäässä teitä lähestymme.
Sopisko tulla meidän kenraaliksi?
Ja täytymyksen mukaan taipua?
Ja täällä korvess' elää niinkuin mekin?

3 ROSVO.

No, sano, tuletko sa meidän seuraan?
Jos myönnyt, olet kaikkein meidän herra,
Sua kunnioitamme, sua kuulemme,
Sua päänä, kuninkaana kumarramme.

1 ROSVO.

Mut surmas saat, jos meidän tarjon hylkää.

2 ROSVO.

Et, sillä pöyhkeilläkses, elää saa.

VALENTIN.

Tääll' elämään ma suostun kanssanne,
Mut sillä ehdoll', että turvaa teiltä
Saa köyhät matkaajat ja heikot naiset.

3 ROSVO.

Niin halpaa, kurjaa työtä inhoamme.
Pois tule, viemme sinut luolaamme;
Saat siellä nähdä kaikki aartehemme,
Jotk' ovat, niinkuin mekin, vallassasi.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Milano. Linnan pika.
(Proteus tulee.)

PROTEUS.

Jo olen Valentinin pettänyt,
Nyt täytyy samoin Thuriokin pettää.
Kun häntä olen suosittavinani,
Saan omaa lemmenasiaani ajaa.
Mut halpain antieni vieteltäväks
On Silvia liian kaunis, hyvä, pyhä.
Jos alttiuttani vakuutan, niin soimaa
Mua viekkaudest' ystävääni kohtaan;
Jos hänen kauneudelleen valan teen,
Niin kärkeä minun muistaa väärää valaa,
Joll' armahani petin, Julian.
Mut huolimatta häijyist' iskuistaan,
Joist' yksikin jo lemmen toivon tappaa,
Mun lempeni, kun potkun saa, vain kiihtyy
Ja häntää lieruttaa kuin sylikoira.
Ah, Thurio tulee! Ikkunalle joutuin
Yösoitoin armast' ilahuttamaan!

(Thurio ja soittoniekkaja tulee.)

THURIO.

Haa, Proteus! Edeltäkö matelitte?

PROTEUS.
Niin, hyvä Thurio; lemmen, tiedättehän,
Madella täytyy, kun ei käydä voi.

THURIO.
Mut toivon, ettei täällä lempenne.

PROTEUS.
No, kuinkas? Enhän muuten täällä oisi.

THURIO.
Ken? Silviako?

PROTEUS.
Silvia, — teille mieliks.

THURIO.
Suur' kiitos, teille mieliks. — Hyvät herrat,
Nyt äänet vireeseen ja soitto soimaan!

(Julia ja hänen isäntänsä tulevat etäällä,
edellinen pojan vaatteissa.)

ISÄNTÄ. No, nuori vieras; näytätte niin alakolliselta; miksi, saanko kysyä?

JULIA. Siksi, hyvä isäntä, etten voi olla iloinen.

ISÄNTÄ. Tulkaa pois, kyllä pian tulette iloiseksi. Mennään tänne, niin saatte kuulla musiikkia ja
nähdä sen herran, jota kyselitte.

JULIA. Saanko kuulla hänen puhuvankin?

ISÄNTÄ. Saatte.

JULIA. Siitä syntyy musiikkia.

(Musiikki alkaa.)

ISÄNTÄ. Kuunnelkaa, kuunnelkaa!

JULIA. Onko hän noiden joukossa?

ISÄNTÄ. On; mutta hiljaa! Kuunnelkaamme.

Laulu:

Mik' on Silvia, ken hän on,
Joka kaikkein huimaa mielet?
Viisas, hurskas, kaunis on,
Hälle enkeleinkin kielet
Kauneuden suo palkinnon.

Onko hyvä kauneissaan?
Hyvyys kauneuden on hempi.
Parantaakseen sokeuttaan
Hänen silmäns' entää Lempi,
Jääkin siihen asumaan.

Silvialle laulu soi,
Silvialle tuhat kertaa!
Maa ei toista kantaa voi,
Joka hälle vetäis vertaa.
Hälle seppel palmikoi.

ISÄNTÄ. Mitä? Olette nyt vielä surullisempi kuin ennen. Mikä teitä vaivaa? Eikö soitto ole teille
mieleen?

JULIA. Erehdytte, isä: soittaja ei ole minulle mieleen.

ISÄNTÄ. Kuinka niin, rakas nuorukainen?

JULIA. Hän soittaa väärin, isä.

ISÄNTÄ. Mitä? Koskettaako vääriä kieliä?

JULIA. Ei sitä; mutta kuitenkin niin väärin, että se koskettaa sydäntäni.

ISÄNTÄ. Teillä on herkkä korva.

JULIA. Soisin olevani kuuro; se saa sydämmeni niin raskaaksi.

ISÄNTÄ. Ette pidä soitosta, huomaan ma.

JULIA. En vähääkään, kun se noin särisee.

ISÄNTÄ. Mutta kuulkaahan tuota äänten vaihtelua!

JULIA. Niin se vaihtelu se on pahinta.

ISÄNTÄ. Tahtoisitteko että aina soittaisivat samaa?

JULIA.

Niin, että sama aina soittais samaa.

Mut herra Proteus, josta puhelimme,

Tuon onko neiden seurassa hän usein?

ISÄNTÄ. Kerron teille, mitä hänen palvelijansa, Keihäs, on kertonut minulle, — hän on häneen vallan pikiintynyt.

JULIA. Missä on se Keihäs?

ISÄNTÄ. Meni hakemaan koiraansa, jonka hän huomenna herransa käskystä aikoo viedä neidelle lahjaksi.

JULIA.

Vait! Käykää syrjään! Seura hajaantuu.

PROTEUS.

Ei hätää, herra Thurio; niin ma puhun,

Ett' oivaks oivallatte juoneni.

THURIO.

Miss' yhdytään?

PROTEUS.

Santt' Riikon kaivolla.

THURIO.

Hyvästi!

(Thurio ja soittoniekat menevät.)

(Silvia tulee ikkunaan.)

PROTEUS.

Hyv'iltää, armollinen haltijatar!

SILVIA.

Suur' kiitos, hyvät herrat, soitosta.

Kuka se puhui?

PROTEUS.

Mies vain, arvon neiti,

Jonk' äänestä te pian tuntisitte,

Jos tuntisitte hartaan mielensä.

SILVIA.

Oo, herra Proteus, jos oikein arvaan!

PROTEUS.

Niin, neiti, Proteus, palvelijanne.

SILVIA.

Mikä mielenne on?

PROTEUS.

Noutaa teidän mieltä.

SILVIA.

Sen voitte heti: mun on mieleni,

Ett' oiti kiiruhdatte kotiin maata.

Ovela, valapatto, viekas mies,

Mua luuletko niin tyhmän typeräksi,

Ett' imarteilla vietellä mun voit,

Niin kuin sa muita petit valoillasi?

Pois, pois, ja anteeks ano morsioltas!

Yön kalvas kuningatar tietäköön:

Sun pyyntöäsi vieron siihen määrään,

Ett' inhan tarjos vuoks sua halveksin

Ja itseäni melkein torun siitä,

Ett' aikaa haaskaan kanssas puheluun.

PROTEUS.

Ma myönnän, neiti, lempineeni naista;

Mut hän on kuollut, armas haltijani.

JULIA (syrjään).
Se valhett' ois, jos sanoisin sen minä;
Ei ainakaan hänt' ole haudattu.

SILVIA.
Niin, mutta Valentin, sun ystäväsi,
Hän elää, jonka kanssa, kuten tiedät,
Ma kihloiss' olen. Etkö häpeä
Noin julkeasti häntä loukata?

PROTEUS.
On hänkin kuollut, kuulen ma.

SILVIA.
Siis kuolleeks
Oleta minut myöskin; hänen hautaans'
On rakkauteni haudattu, sen vannon.

PROTEUS.
Mun sallikaa se maasta kaivaa, neiti.

SILVIA.
Armaasi lempi haudast' esiin kutsu;
Jos sit' et voi, niin omass' siihen hautaa.

JULIA (syrjään).
Sit' ei hän ole kuullut.

PROTEUS.
Jos, neiti, noin on kova sydämmenne,
Kuvanne mulle edes muistoks suokaa,
Tuo kuva kamarinne seinältä.
Ma sille haastan, huokailen ja itken;
Kun, näet, on sulo olemuksenne
Pois luvattu, min' olen pelkkä varjo
Ja lemmin teidän varjoanne vain.

JULIA (syrjään).
Jos ois se olemus, sen pettäisit
Ja varjoks saattaisit sen, niinkuin minut.

SILVIA.
En mieli olla epäjumalanne;
Mut koska sopii väärämielisen
Kumartaa varjoa ja väärää kuvaa,
Niin pankaa huomenna se noutamaan.
Makoista unta!

PROTEUS.
Unta kurjan raukan,
Jok' aamullista vartoo mestaustaan.

(Proteus menee; Silvia sulkee ikkunan.)

JULIA.
Isäntä, joko mennään?

ISÄNTÄ.
Jes auttakoon, ma melkein nukahdin.

JULIA.
Sanokaa, missä asuu herra Proteus.

ISÄNTÄ.
He, minun talossani. — Eiköpä maarinkin jo kohta liene päivä.

JULIA.
Ei vielä; mutta yötä en näin pitkää
Ja raskast' ole koskaan valvonut.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Sama paikka.
(Eglamour tulee.)

EGLAMOUR.

Niin, täksi hetkeksi mun Silvia-neiti
Kutsutti tänne mieltään kuulemaan.
On varmaan tähdellistä asiata. —
Hoi, neiti, neiti!

(Silvia tulee ikkunaan.)

SILVIA.

Ken huutaa?

EGLAMOUR.

Ystävä ja palvelija,
Jok' odottaa vain armon käskyä.

SILVIA.

Tuhansin hyvää huoment', Eglamour!

EGLAMOUR.

Samassa määrin itsellenne, armo
Ma noudattaen armon käskyä
Näin varhain tulin, saadakseni kuulla
Mit' antaa mulle toimeks suvaitsette.

SILVIA.

Oi, Eglamour, sin' olet ylimys —
En imartele, vakaasti sen vannon —
Älykäs, uljas, hieno, sivistynyt.
Sä tiedät, kuinka rakas on ja kallis
Minulle karkotettu Valentin,
Ja kuinka väell' isä tahtoo naittaa
Mun Thurio-narrille, jot' ihan kammon.
Sa tunnet lemmen: sanovasi kuulin,
Ett' oli kovin isku sydämmelles
Sun rakkaan puolisosi kuolema,
Min haudall' ikipuhtauden vannot.
Oi, Eglamour, ma Valentinin luo
Halaisin Mantuaan, miss' asustaa hän;
Mut kun on matka sinne vaarallinen,
Niin pyydän seuraks sua, arvon miestä,
Jonk' uskon kuntohon ja kunniaan.
Isäni vihaa älä ajattele,
Vaan minun murhettani, murhett' immen,
Ja kuinka oikein teen, kun täältä lähden
Tuot' ilkeätä aviota pakoon,
Jok' inhoks on niin taivaalle kuin maalle.
Rukoilen sydämmeni pohjasta,
Mi täynnä murhett' on kuin meri hiekkaa,
Minua seuraa, tule kanssani;
Vaan jos et voi, niin salaa, minkä kuulit,
Jott' yksin matkaan mennä rohkenen.

EGLAMOUR.

Syvästi säälin suruanne, neiti;
Mut kosk' on siveys sen pohjana,
Niin lupaan teille saattajaksi tulla.
Mun kuinka käy, sit' yhtä vähän suren
Kuin teille toivon paljon onnea.
Siis milloin lähtö?

SILVIA.

Tänä iltana.

EGLAMOUR.

Miss' yhdyn teihin?

SILVIA.

Patrick-veljen luona,
Jos' aion saada pyhän synninpäästön.

EGLAMOUR.

Minuhun voitte, arvon neiti, luottaa.

Huomenta, neiti hyvä!

SILVIA.

Huomenta, hyvä, rakas Eglamour!

(Menevät.)

Neljäs kohta.

Sama paikka.

(Keihäs tulee koirineen.)

KEIHÄS. Kun kunnan miehen palvelija rupeaa koiraksi isäntäänsä kohtaan, nähkääs, niin on se jo katkeraa; olento, jonka olen penikasta kasvattanut; olento, jonka olen veteen hukkumasta pelastanut, kun kolme tai neljä sen sokeata veljeä ja sisarta upotettiin. Olen sitä opettanut niin, että voi sanoa akuraatisti: "Noin sitä pitää koiraa opettaa". Minut pantiin viemään se neiti Silvialle lahjaksi herraltani, mutta tuskin ehdin ruokahuoneeseen, kun se jo marssii hänen lautaselleen ja sieppaa siitä hänen kukonkoipensa. Ruma juttu, kun ei koira osaa seuroissa olla ihmisiksi! Tahtoisin, jos niin saan sanoa, että, kun on kerran ottanut ollakseen oikea koira, olisi, niin sanoakseni, kaikissa kohdin koira. Jos ei minulla olisi ollut enempää älyä kuin sillä ottaa omaan päähäni se hairaus, niin luulen todellakin, että se olisi hirtetty; niin totta kuin elän, olisi se siitä rangaistuksen saanut. Päättäkää itse. Se tunkeilee kolmen tai neljän aateliskoiran seuraan herttuan pöydän alle, ja ei ole siellä ollut — varjele sentään! — muuta kuin siunaaman aikaa, niin jo koko huone haisee. "Ulos koira!" sanoi yksi; "mikä rakki se tuo on?" sanoi toinen; "pieskää se ulos!" sanoi kolmas; "hirttäkää se!" sanoi herttua. Minä, joka entuudesta hyvin tunsin hajun, tiesin että se oli Rappu, ja menin suoraa päätä koiranpiiskurin tykö. "Ystävä", sanoin, "aiotteko piestä koiraa?" "Tuhat tulimmaista, tietystikin", sanoi hän. "Teette sille hirmuista vääryyttä", sanoin minä; "minä se tuon tein, jonka tiedätte." Silloin hän muitta mutkitta ajoi minut piiskalla pellolle. Kuinka moni herra olisi tätä tehnyt palvelijansa edestä? Niin, vannon ja vakuutan, että olen jalkapuussa istunut niistä makkaroista, jotka hän on varastanut, muuten hänet olisi mestattu; olen kaakinpuussa seisonut hanhista, joita hän on tappanut, muuten hänen olisi tullut loppu. Sitä sinä nyt et lainkaan aattele! — Muistanpa vielä, mitkä kepposet minulle teit, kun sanoin hyvästi neiti Silvialle. Enkö sanonut sinulle, että sinun aina tuli katsoa minuun ja tehdä niin kuin minä teen? Koska olet nähnyt minun nostavan koipeani ja kastelevan herrasnaisten pönkkähametta? Oletko koskaan nähnyt minun semmoista tekevän?

(Proteus ja Julia tulevat.)

PROTEUS.

Sebastian nimes? Olet mieleen mulle,
Ma heti annan sulle tehtävän.

JULIA.

Vain käskekää; teen kaikki, minkä voin.

PROTEUS.

Ma sitä toivon. (Keihäälle.) Mitä, laiskajaakko!
Miss' olet nämä kaksi päivää ollut?

KEIHÄS. Hyvä herra, minä laitoin neiti Silvialle sen koiran, jonka käskitte.

PROTEUS. Ja mitä sanoi hän pikku-korustani?

KEIHÄS. Hyvä herra, hän sanoi että koiranne oli rakki, ja käski sanoa, että koirankiitos on kylläksi sellaisesta lahjasta.

PROTEUS. Mutta hän otti kai vastaan koiran?

KEIHÄS. Eikä ottanut, senkin vietävä. Tässä tuon sen nyt takaisin.

PROTEUS. Mitä? Annoitko sen minun puolestani?

KEIHÄS. Annoin, herra. Toisen oravan vei nylykyrin renki minulta torilla, ja sitten tarjosin neidelle omani, koiran, joka on kymmenen kertaa niin paksu kuin teidän, ja siis lahjakin saman verran suurempi.

PROTEUS.

Pois siitä, hae jälleen koirani,
Tai älä koskaan tule näkyviini.
Pois, sanon! Seisotko ja hännäät mua?
Se orja tuottaa mulle aina kiusaa.

(Keihäs menee.)

Sebastian, sinut palvelijaks otin,
Osaksi siksi, ett' tahdon nuorukaisen,
Jok' osaa älyll' ajaa asiani, —
Ei tuohon hölmöön ole luottamista, —
Mut enin olentos ja näkös tähden,
Joiss' ilmenee — jos oikein aavistan —
Sivistyst', ymmärrystä, vakavuutta;
Se syy, miks otin palveluuni sun.

Nyt heti mene, neiti Silvialle
Tuo sormus vie; hän, ken sen mulle antoi,
Mua paljon rakasti.

JULIA.

Te ette häntä
Siis rakasta, kun annatte sen pois.
Kuollutko lie?

PROTEUS.

Ei, luulen että elää.

JULIA.

Voi!

PROTEUS.

Miks sinä huusit: voi!

JULIA.

En muuta voi kuin häntä sääliä.

PROTEUS.

Miks häntä säälit?

JULIA.

Siks, ett' on hän varmaan
Teit' yhtä paljon lempinyt, kuin te
Nyt neiti Silviaa. Hän lempii sitä,
Ken hänen rakkautens' on unhottanut,
Te sitä, joka rakkauttanne hylkii.
On sääli, ett' on rakkaus niin kiero;
Kun tuota aattelen, niin huudan: voi!

PROTEUS.

Tuo sormus hälle vie ja tämä kirje.
Hän tuossa asuu. Sano, että pyydän
Sen lupaamansa taivaallisen kuvan.
Sen tehtyäsi tule kamariini.
Miss' yksin huolineni tapaat mun.

(Menee.)

JULIA.

Kuin moni nainen moist' on sanaa vienyt?
Ah, Proteus-parka, ketun sinä olet
Nyt saanut karitsaisi paimeneks!
Mua, houkka-parkaa! Miksi häntä säälin,
Kun sydämmestään hän mua halveksii?
Hän häntä lempii, siks mua halveksii;
Ma lemmin häntä, siks häntä säälin.
Tään sormuksen sai multa lähteissään
Vakuudeks, että muistais rakkauttani;
Ja nyt mun, kurjan sananviejän, täytyy
Rukoilla sitä, mit' en tahtois saada,
Sit' anoa, mink' evättävän soisin,
Kehua sitä, miss' ei kehun varaa.
Jos uskollinen olen morsian,
En uskollinen käskyläs voi olla,
Jos en käy itseäni pettämään.
No, kosin hälle, vaan niin kylmästi
Kuin, totta, rukkaset ma hälle soisin.
(Silvia tulee seuralaisineen.)
Terveeksi, rouva! Millä keinoin saisin
Ma puhutella neiti Silviaa?

SILVIA.

Jos minä oisin hän, niin mitä sitte?

JULIA.

Jos hän te olette, niin pyydän teitä
Maltilla sanomaani kuulemaan.

SILVIA.

Ja kuka teidät tänne lähetti?

JULIA.
Mun isäntäni, herra Proteus.

SILVIA.
Kuvaako noutamaan?

JULIA.
Niin, arvon neiti.

SILVIA.
Hoi, Ursula, tuo tänne kuvani!
(Ursula tuo kuvan.)
Tuo anna herrallesi, ja sano näin:
Se Julia, jonka petti hän, se paremp'
On huoneen kaunistus kuin tämä varjo.

JULIA.
Luekaa, neiti, pyydän, tämä kirje. —
Anteeksi suokaa, armollinen neiti,
Vahingoss' annoin väärän paperin:
Tää kirje, arvon neiti, teille on.

SILVIA.
Suo silmäillä mun vielä tuota toista.

JULIA.
Se ei käy päinsä, anteeks, neiti hyvä.

SILVIA.
Tuoss', ota!
En tahdo nähdä herras kirjettä;
Se uhkuu vakuutuksia, sen tiedän,
Valoja uusia, jotk' yhtä pian
Hän rikkoo, kuin tään kirjeen minä revin.

JULIA.
Tään sormuksen hän teille lähettää.

SILVIA.
Häpeä hälle sitä suurempi!
Sadasti sanoi, että erotessaan
Sen Julialta sai. Sen hänen sormens'
On saastuttanut; minun sormeni
Ei Juliaa loukata voi siihen määrään.

JULIA.
Hän kiittää.

SILVIA.
Mitä sanot?

JULIA.
Minä kiitän,
Ett' olette niin hellä häntä kohtaan.
On Proteus kovin raukkaa loukannut.

SILVIA.
Sa tunnet hänet siis?

JULIA.
Niin likimain kuin oman itseni.
Tuhannet itkut olen itkenyt,
Kun hänen tuskaans' olen ajatellut.

SILVIA.
Hän luulee varmaan, että Proteus hänet
On hyljännyt?

JULIA.
Niin luulen; siksi suree.

SILVIA.
Hän varmaankin on hyvin kaunis?

JULIA.

On ollut kauniimpi kuin mitä on.
Kun herrani hän rakkauteen uskoi,
Ol' yhtä kaunis minusta kuin te.
Mut sitten kun hän peilins' unhotti
Ja päivän suojan hylkäs, naamarinsa,
Niin ilma polttanut on posken ruusut
Ja liljankukat vienyt kasvoilta,
Ja nyt hän on niin ruskea kuin minä.

SILVIA.
Mitenkä pitkä?

JULIA.
Minun pituiseni.
Kun helluntaina huvinäytelmää
Meill' esitettiin, niin ne meidän nuoret
Mun saivat näyttelämään naisen osaa.
Mun Julia-neiden pukuun pukivat,
Ja kaikkein mielest' istui se niin hyvin,
Kuin oisi hame ollut mulle tehty.
Siit' arvaan, ett' on hän mun pituiseni.
Sain silloin hänet ihan itkemään;
Osani oli kovin liikuttava:
Ariadne, nähkääs, joka Theseuksen
Petosta valittaa ja pakoa;
Sen kyynelillä tein niin eläväksi,
Emäntä-raukkani ett' ihan heltyi,
Ja ääneen itki; kuolen paikalla,
Jos tuo ei tuska sydämmeeni käynyt.

SILVIA.
Sua, kiltti poika, siitä kiittää hän.
Oi, tyttö parka! Hyljätty ja yksin! —
Minäkin itken, sanasi kun muistan.
Tuoss', ota! Kukkaroni annan sulle
Siit', että hellit hyvää emäntääs.
Hyvästi!

(Silvia seurueineen menee.)

JULIA.
Hänkin teitä siitä kiittää,
Jos joskus tuntemaan hänt' opitte. —
Mik' oiva neiti, lempeä ja kaunis!
Nyt herrani saa varmaan rukkaset,
Kun noin se neiti emäntääni hellii.
Oi, kuinka lempi ilkkuu itseään!
Täss' on se kuva. Katsotaan! Jos mull' ois
Hiuslaitteet moiset, luulenp', että oisin
Ma yhtä kaunis katsella kuin hän;
Mut maalar' ehk' on hiukan kaunistellut,
Jos itseän en itse kaunistelle.
Hänell' on tumma, mulla keltatukka;
Jos muut' ei eroa, tuonvärisen
Voin varatukan saada. Hänen silmäns'
On siniset, niin minunkin; mut häll' on
Matala otsa, mulla korkea.
Mit' on siis hänessä niin ihailtavaa,
Jot' ei vois minussakin ihailta,
Jos ei tuo hupsu Amor olis sokko?
Sinä, varjo, mukaas' ota tämä varjo,
Se kilpailijas on! Oi, kylmä hahmo,
Sua jumaloi hän, lempii, muiskii, palvoo!
Jos mielt' ois palvonnassaan, kuvas sijaan
Hän asettais mun olemukseni.
Sua hellin neiden tähden, niinkuin hänkin
Minua helli; muuten, kautta Zeun,
Pois valesilmäs raapinut jo oisin,
Ja isäntäni lemmen sulta vienyt.

(Menee.)

VIIDES NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Milano. Luostarin edusta.
(Eglamour tulee.)

EGLAMOUR.

Jo päivä lännen hattaroita kultaa,
Ja tällä hetkellä mua Silvian
Tavata piti Patrick-veljen luona.
Pian saapuu: lempijät ei myöhästy,
Pikemmin tulevat he liian varhain,
Niin into heitä ajaa joutumaan.

(Silvia tulee.)

Kas, tuossa tulee. — Hyvää iltaa, neiti!

SILVIA.

Amen, amen! Nyt, hyvä Eglamour,
Pian portist' ulos tuolta muurin takaa:
Vakoojat, varon, ovat jäljilläni.

EGLAMOUR.

Ei hätää; metsään pari virstaa lie;
Kun sinne päästään, vaaraton on tie.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Sama seutu. Huone herttuan hovilinnassa.
(Thurio, Proteus ja Julia tulevat.)

THURIO.

No, mitä sanoi Silvia kosintaani?

PROTEUS.

Oo, hän on suopeampi entistään,
Mut vielä näkee teissä hiukan vikaa.

THURIO.

Kuin? Onko mulla sääret liian pitkät?

PROTEUS.

Ei, liian ovat hoikat.

THURIO.

Saappais' ehkä
Ne näyttäis vankemmilta.

JULIA (syrjään).

Kannuksinkaan
Ei lempi mene sille, jota inhoo.

THURIO.

Hän mitä sanoo muodostani?

PROTEUS.

Ett' on se heleä.

THURIO.

Se heila valehtelee: se on tumma.

PROTEUS.

On helmi heleä, ja sanotaan:
Mies tumma tyttöin silmissä on helmi.

JULIA (syrjään).

Niin, helmi, joka tyttöin silmät pilaa;
Ma ennen katson pois, kuin siihen katson.

THURIO.

Mut mitä pitää puheestani?

PROTEUS.

Pahaa,
Kun haastelette sodasta.

THURIO.

Mut hyvää,
Kun haastan rauhasta ja rakkaudesta?

JULIA (syrjään).

Mut parasta, kun rauhass' olla saa.

THURIO.

No, mitä sanoo miehuudestani?

PROTEUS.

Oi, herra, sit' ei pane kysymykseen.

JULIA (syrjään).

Ei tarvikaan, kun tietää, ett' on raukka.

THURIO.

Mut mitä sanoo syntyperästäni?

PROTEUS.

Ett' oivaa sukujuurta olette.

JULIA (syrjään).

Niin, oikein, oivaa narrin perijuurta.

THURIO.

Ja mitä sanoo omaisuudestani?

PROTEUS.

Niin, sitä surkuttelee.

THURIO.

Miksi niin?

JULIA (syrjään).

Siks että moinen aasi sitä omaa.

PROTEUS.

Siks että se on vieraan kädessä.

JULIA.

Kah, herttua tulee.

(Herttua tulee.)

HERTTUA.

Mitä kuuluu, Proteus?
No, mitä kuuluu, Thurio? Oletteko
Te nähneet Eglamouria?

THURIO.

En minä.

PROTEUS.

En minä.

HERTTUA.

Entä tytärtäni?

PROTEUS.

Emme.

HERTTUA.

Se tyttö siis
Valentin-roiston luo on paennut.
Ja Eglamour on mukana, se varma.
Molemmat veli Lorens kohtasi,
Kun metsän kautta hartauksissaan kulki;
Hän miehen tunki, naista tunnusteli,
Mut alta naamarin ei oikein nähnyt.

Lisäksi tyttö Patrick-veljen luokse
Ripille aikoi tänään, vaan ei käynyt.
Kaikk' osoittaa, ett' on hän paennut.
Täss' älkää seisko siis ja juoruilko,
Vaan joutuin ratsun selkään! Yhtykäämme
Tuon vuorenrinteen luona, josta tie
Vie Mantuaan; he paenneet on sinne.
Mua joutuin, hyvät herrat, seuratkaa.

(Menee.)

THURIO.
Mut sepä vasta itsepäinen tyttö,
Kun onneansa pakenee! Ma seuraan,
Enemmän kostonvihast' Eglamouriin,
Kuin rakkaudesta houkkaan Silviaan.

(Menee.)

PROTEUS.
Ja minä rakkaudesta Silviaan,
En vihast' Eglamouriin, saattajaansa.

(Menee.)

JULIA.
Ja minä tätä rakkautt' estääkseni,
En vihasta sen uhriin, Silviaan.

(Menee.)

Kolmas kohtaus.

Metsä.
(Silvia tulee ja rosvoja.)

1 ROSVO.
No, tulkaa, tulkaa! Olkaa huoletonna,
Me viemme teidät kapteenimme luo.

SILVIA.
Tuhannest' olen muusta vauriosta
Tämänkin oppinut jo kärsimään.

2 ROSVO.
No niin, pois hänet viekää.

1 ROSVO.
Miss' ylimys, jok' oli seurana?

2 ROSVO.
Jalalta oli liukas, pääsi pakoan;
Hänt' ajaa takaa Mooses ja Valerius.
Vie sinä tämä lännenpuoleen metsää
Luo kapteenin; me tuomme karkurin.
On metsä miehitetty; kiinni joutuu.

1 ROSVO.
Mua kapteenimme luolaan seuratkaa.
Ei mitään vaaraa: hän on kunnan mies,
Hän ei käy naista koskaan liian liki.

SILVIA.
Oi, Valentin, sun tähtes kärsin tään!

(Menevät)

Neljäs kohtaus.

Toinen kulma samaa metsää.
(Valentin tulee.)

VALENTIN.
Oi, kuink' on suuri tottumuksen voima!

Tää synkkä salo, käymättömät metsät
Vie voiton mahtavista kaupungeista. —
Tääll' istahtaa voin yksin, näkymättä,
Ja satakielen valittavaan lauluun
Sovittaa huolieni tuskanvirttä.
Oi, sinä sydämeni haltija,
Noin kauan majaas älä tyhjäksi jätä,
Ett' ei se rappeudu ja luhistu,
Niin ettei muistoakaan siitä jää!
Tule, Silvia, laita kuntoon majasi!
Tuo lohtu lempijälles, armas tyttö! —
Mit' ääntä tuolla? Mitä hälinää?
Väkeni, jonk' on tahto lakina,
Poloisen matkaajan on yllättänyt.
Mua lempivät, vaan kyll' on vaivaakin
Heit' estää vallattomist' uhkatöistä.
Lymyhyn, Valentin! Ken tulee tuossa?

(Vetäytyy syrjään.)

(Proteus, Silvia ja Julia tulevat.)

PROTEUS.
Tään hyvän teille, neiti, tein — vaikk' ovat
Mun työni teistä halvat —: hengelläni
Pelastin teidät hänen käsistään,
Jok' oli lemme teiltä, maineen sortaa.
Yks armon katse palkaks suokaa vain!
Ma suosiot' en vähempää voi pyytää
Ja ette tekään antaa vähempää.

VALENTIN (syrjään.)
Se on kuin unta, mitä näen ja kuulen.
Oi, lempi, malttamusta hetkeks suo!

SILVIA.
Voi mua poloista ja onnetonta!

PROTEUS.
Niin, onneton, siks kunnes minä tulin;
Mut tulollani teille onnen toin.

SILVIA.
Sun lähetessä onnettomin olen.

JULIA (syrjään).
Samaten minä, noin kun lähentelee.

SILVIA.
Jos nälkäinen ois tiiker' minuun käynyt,
Sen pedon eineeks ennen oisin tullut
Kuin Proteuksen pelastettavaksi,
Tuon valapaton. Taivas, tiedät, kuink' on
Valentin mulle rakas, kuinka henkens'
On mulle sieluani kalliimpi;
Ja yhtä paljon — enempää en voi —
Ma valapatturia Proteust' inhon.
Siis, mene pois, ja älä mua kiusaa.

PROTEUS.
Ei sitä vaaraa, kuolemankaan tuskaa,
Jot' yhdest' armonkatseesta en uhmais.
Oi, mikä lemme kirous ainiainen,
Kun lempijääns' ei lempiä voi nainen!

SILVIA.
Kun lempijääns' ei lempiä voi Proteus.
Lue Julian, ensi lempes, sydäntä,
Jonk' eteen kunniasi paloittelit
Valoiksi tuhansiksi, jotka sitten
Sa rikoit kaikki, rakkaudesta minuun.
Nyt kunniaa ei sulla, tai on kaksi,
Ja se on pahempi kuin yhtä vaila;
Parempi ettei yhtäkään kuin monta,
Jos niillä petät naista onnetonta.

Oh, ystävän sa irvikuva!

PROTEUS.

Lemmess'

Ei ystävää.

SILVIA.

Ei, totta, Proteuksella.

PROTEUS.

Jos mieli lempeä ja sana hellä
Ei voi sun sydäntäsi pehmittää,
Soturin lailla kosin käsivoimin,
Ja vastoin lemmen tapaa lemmen valtaan.

SILVIA.

Oi, taivas!

PROTEUS.

Pyyntöni sun täytyy täyttää.

VALENTIN.

Kättesi irti, konna ruokoton,
Rumien tapain orja!

PROTEUS.

Valentin!

VALENTIN.

Katala, viekas palkkaystävä —
Sit' ystävät on nykyään — sa, konna,
Kun petit toivoni; jos en ois nähnyt,
En ois sit' uskonut. Nyt turha väittää:
"On mulla ystävä", sa teet sen valheeks.
Nyt kehen luottaa, oikea jos käsi
Kapinois rintaa vastaan? Mieltä kaivaa,
Ett' en voi enää sinuun luottaa, Proteus;
Sun tähtesi jo vieron maailmaa.
Syvimmän haavan iskee uskottu.
Kirottu aika! Vihloo sydäntäni,
Ett' ystävä on pahin väijyjäni.

PROTEUS.

Ma syyhyni ja häpeääni sorrnun. —
Suo anteeks, Valentin. Jos rikoksesta
Sydämmen suru täys on sovitus,
Sen tässä saat; niin suur' on suruni,
Kuin syyni konsanaan.

VALENTIN.

Siis sovitaan.

Ma taas sun pidän kunnan miehenä.
Ken hylkää katuvan, ei taivaast' ole,
Ei maasta; nekin leppyvät kostostaan,
Vihakin lauhtuu Kaikkivaltiaan;
Ja nähdäkses, ett' ystävyys on tosi,
Ma Silvian luovutan, nyt häntä kosi.

JULIA.

Mua onnetonta!

(Pyörtyy.)

PROTEUS.

Mik' on pojan?

VALENTIN.

Poika,

Mik' on sun, poika? Avaa silmäs; puhu!

JULIA.

Oi, hyvä herra! Herrani mun käski:
"Vie", sanoi, "Silvia-neidille tää sormus";
Sen laiminlöin, se tekemättä jäi.

PROTEUS.
Miss' on se sormus?

JULIA.
Tässä.

(Antaa sormuksen.)

PROTEUS.
Annas nähdä;
Se sormus on, jonk' annoin Julialle.

JULIA.
Anteeksi, herra; erehdyin: tää sormus
Se oli Silvialle tuleva.

(Näyttää toista sormusta.)

PROTEUS.
Mut kuinka sait tuon toisen sormuksen?
Sen lähteissäni annoin Julialle.

JULIA.
Ja Julia sen itse antoi mulle;
Ja Julia sen itse tänne toi.

PROTEUS.
Mitä? Julia!

JULIA.
Niin, tässä hänet näet,
Jok' oli kaikkein valojesi määrä
Ja syvälle ne kätki sydämmeensä.
Sen juurta pattovalas usein repi!
Punastu, Proteus, tätä vaatepartta;
Häpeä että moiseen säädyttömään
Ma pukuun verhoudun, jos häpeäksi
On lemmen valepuku. Vähemmän
Lie loukkaavaa, jos muuttaa kukaties
Pukua nainen, kuin jos mieltä mies.

PROTEUS.
Jos mieltä mies! Niin totta, uskollinen
Jos mies vain oisi, ois hän täydellinen.
Mut huikentelu lisää vikaan vikaa,
Se, joka horjuu, lankee tuota pikaa.
On Silvia kaunis, mutta kaunihimpi
On vakaan silmän nähdä Julia-impä.

VALENTIN.
Kätenne tänne! Suokaa mulle ilo
Tää onnen liitto päättää. Säälittäisi,
Kaks ystävää jos vihamiehiks jäisi.

PROTEUS.
Mun toivoni on täys, sen taivas tietkoon.

JULIA.
Ja minun myöskin.

(Rosvoja tulee, herttua ja Thurio mukanaan.)

ROSVO.
Saalis! Saalis! Saalis!

VALENTIN.
Seis, sanon, seis! Se herrani on, herttua. —
Luo henkipaton tervetullut, armo,
Luo Valentinin.

HERTTUA.
Valentinin? Sinun?

THURIO.
Ja tuoss' on Silvia; Silvia on minun.

VALENTIN.

Seis, Thurio, seis, tai jäät sa päätäs vaille,
Jos vihani nyt tulet lähimaille.
Omakses Silviaa jos vielä sanot,
Et Milanoa näe. Hän tuossa seisoo:
Vaan koitas sormellaskin koskettaa,
Vaan koitas hengittääkin lemmittyyni!

THURIO.

En, Valentin, en huoli hänestä;
Sen pidän narrina, ken tytön tähden,
Jolt' ei saa rakkautta, henkens' uhraa.
En häntä pyydä; sun hän olkohon.

HERTTUA.

Sen kehnompi ja halvemp' olet sinä,
Kun hänestä niin suurta vaivaa näit
Ja hänet nyt noin pelkurina jätät.
Kautt' esi-isieni kunnian,
Miehuuttas kiitän, Valentin, ja katson
Sun ansainneesi keisarinnan lemmen.
Siis kaikki vanhat vihat heitän pois,
Pois kaiken kaunan; takaisin sun kutsun;
Suuremman arvon ansiosi vaatii,
Ja näin sen vahvistan: sir Valentin,
Sin' olet ylimys ja ylhää verta,
Tuoss' ota Silvia, hänet ansaitset.

VALENTIN.

Mä kiitän. Lahja mulle onnen tuo.
Rukoilen vielä, tyttärenne tähden
Luvatkaa mulle täyttää yksi pyyntö.

HERTTUA.

Mit' olkoonkin, sen itses tähden lupaan.

VALENTIN.

Maanpakolaiset nuo, mun kumppanini,
Ne ovat lahjakasta väkeä;
Anteeksi suokaa heidän rikoksensa
Ja maanpaosta heidät kutsukaa.
He parantuneet ovat, vakaat, siivot
Ja kykenevät suuriin tehtäviin.

HERTTUA.

Sen lupaan. Anteeks heille suon ja sulle.
Sa heitä käytä, mihin kukin kelpaa.
Pois tulkaa; kaikki riidat sovitamme
Kemuilla, juhlilla ja näytelmillä.

VALENTIN.

Matkalla puhellen ma rohkenen
Hymyilyn houkutella huuliltanne.
Mit', armo, tuosta pojast' arvelette?

HERTTUA.

Suloa häness' on; hän punastuu.

VALENTIN.

Enemmän suloa kuin pojiss' onkaan.

HERTTUA.

Te mitä sillä tarkoitatte?

VALENTIN.

Jos suvaitsette, kerron matkalla
Tapauksen, jota varmaan hämmästyttte.
Tule, Proteus! Nyt rangaistukseksi
Saat oman lemmentarinasi kuulla.
Häät sitten yksin päivin vietämme:
Yks juhla, yksi perhe, yksi onni.

(Menevät.)

SELITYKSIÄ:

- [1] Tarina: *Kuink' yli Hellesponton ui Leander*. Tarkoittaa kreikkalaisen runoilijan Musaeuksen runoelmaa "Hero ja Leander", jonka Marlowe oli englanniksi kääntänyt.
- [2] *Laiva haaksirikost' estä* j.n.e. Viittaa sananlaskuun: se ei veteen huku, joka on hirteen määrätty.
- [3] *Mauruta kuin kerjäläinen pyhäinpäivänä*. Köyhäin oli tapana Staffordshiressä ja muuallakin käydä pyhäinpäivänä pitäjistä pitäjään kerjäämässä almuja.
- [4] *Haa, Phaeton, — Merops'in sa olet poika* — Merops, aithiopiaalaisten kuningas, oli Phaetonin, auringon jumalan, nimi-isä. Herttua tarkoittaa, että Valentin ei ollut jumalain sukua, vaan kuolevaisen ihmisen poika.
- [5] *Pyhä Nikolaus* oli oppineiden suojeluspyhimys.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KAKSI NUORTA VERONALAISTA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of

this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-

mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new

computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.